

Regulamin kawalerii.

CZĘŚĆ 1

TOM 2

Musztra oddziałów.

Fragment – dwa pierwsze rozdziały:

D „Ogólne zasady” i E „Szwadron liniowy”

WARSZAWA 1938

SPIS TREŚCI

Regulamin kawalerii.....	1
CZEŚĆ 1.....	1
TOM 2.....	1
Musztra oddziałów.....	1
Fragment – dwa pierwsze rozdziały.....	1
D „Ogólne zasady” i E „Szwadron liniowy”.....	1
WARSZAWA 1938.....	2
ROZKAZ WPROWADZAJĄCY.....	4
ROZDZIAŁ D. OGÓLNE ZASADY MUSZTRY ODDZIAŁÓW I ŚRODKI DOWODZENIA.....	6
234. Zasady ogólne.....	6
235. Prowadzenie oddziałów.....	6
236. Używanie chodów przy rozwijaniu i wyciąganiu szyków.....	6
237. Środki dowodzenia i ich stosowanie.....	7
238. Komendy ogólne.....	7
239. Znaki.....	9
240. Sygnały gwizdkiem.....	12
241. Sygnały na trąbce.....	12
242. Sygnały wzrokowe.....	13
ROZDZIAŁ E. SZWADRON LINIOWY.....	14
243. Znaki przyjęte.....	14
MUSZTRA KONNO. Sekcja.....	15
244. Skład sekcji.....	15
245. Szyki sekcji.....	15
246. Kolumna trójkami.....	16
247. Kolumna dwójkami.....	16
248. Kolumna po jednym.....	18
249. Linia harcowników.....	20
250. Spieszanie sekcji.....	20
Pluton.....	21
251. Skład plutonu.....	21
252. Szyki zwarte.....	21
253. Zbiórka.....	22
254. Kolumna trójkami.....	22
255. Kolumna dwójkami.....	22
256. Kolumna po jednym.....	23
257. Szyk rozwinięty.....	24
258. Zmiana kierunku w szyku rozwiniętym.....	26
259. Przejście z szyku rozwiniętego w kolumnę.....	26
260. Przejście z kolumny w szyk rozwinięty.....	26
261. Szyki luźne.....	27
262. Ogólne zasady poruszeń w szykach luźnych.....	27
263. Kolumna sekcji.....	28
264. Linia sekcji.....	29
265. Linia harcowników.....	30
266. Natarcie i szarża.....	30
267. Spieszanie (zwykłe) plutonu.....	31
268. Spieszanie pełne plutonu.....	31
269. Obowiązki dowódcy koniowodów.....	31
270. Poruszenia koniowodów.....	32
271. Wsiadanie na koń.....	32

272. Skład szwadronu.....	33
273. Poczët dowódcy szwadronu.....	33
274. Zasady prowadzenia szwadronu.....	34
275. Szyki zwarte.....	34
276. Zbiórka.....	35
277. Linia plutonów trójkami.....	36
278. Kolumna trójkami, dwójkami i po jednym.....	37
279. Kolumna plutonów rozwiniętych.....	38
280. Szyk rozwinięty.....	39
281. Marsz i zmiana kierunku w szyku rozwiniętym.....	39
282. Przejście z szyku rozwiniętego w linię plutonów trójkami i w kolumnę.....	40
283. Przejście z linii plutonów trójkami lub kolumny w szyk rozwinięty.....	40
284. Równanie.....	41
285. Szyki luźne.....	41
286. Ogólne zasady poruszeń w szykach luźnych.....	42
287. Kolumna plutonów.....	43
288. Linia plutonów.....	44
289. Szyk w wypadku napadu lotniczego.....	45
290. Natarcie i szarża.....	45
291. Spieszanie szwadronu.....	46
292. Obowiązki dowódcy koniowodów.....	46

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY.

Wprowadzam do użytku służbowego Regulamin kawalerii część I - techniczna.

K.1/1938 I. Tom I - Wyszkolenie kawalerzysty.

Tom II - Musztra oddziałów.

Jednocześnie unieważniam:

1. Regulamin kawalerii część I. "Nauka jazdy konnej" K.1/1935 I - w całości.
2. Regulamin kawalerii część II. "Wyszkolenie szeregowca pieszo" K.1/1932 II - w całości.
3. Z Regulaminu kawalerii część III. "Musztra i walka małych oddziałów kawalerii" K.1/1930 III - punkty 1-5, 8-64, 99-129, 159-321, 385-390.
4. Regulamin kawalerii część IV. "Władanie bronią" K.1/1933 IV - w całości.
5. Regulamin kawalerii J.1/1922 - w całości.

Unieważnione regulaminy z wyjątkiem Regulaminu kawalerii część III. K.1/1930 III, należy protokółarnie zniszczyć.

Dowódcy wielkich jednostek kawalerii i komendant Centrum Wyszkozenia Kawalerii przedstawią mi przez szefa Departamentu Kawalerii do dnia 1.I 1940 uwagi i wnioski dotyczące niniejszego regulaminu.

I WICEMINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
(-) GŁUCHOWSKI
generał brygady

ROZDZIAŁ D. OGÓLNE ZASADY MUSZTRY ODDZIAŁÓW I ŚRODKI DOWODZENIA.

234. Zasady ogólne.

Szkolenie zbiorowe w musztrze ma na celu przygotowanie oddziałów kawalerii do wykonywania poruszeń, zmiany szyków i manewrowania na polu walki.

Zasady poruszeń oraz komendy są jednakowe w szyku konnym i pieszym.

Sprawne wykonywanie poruszeń zależy od porządku, utrzymania kierunku, równomiernego chodu oraz prostego i szybkiego formowania szyków.

Wszystkie oddziały powinny być doskonale wyćwiczone konno i pieszo w stosowaniu poruszeń ze zmianami szyków, we wszelkich chodach i najróżnorodniejszych warunkach terenowych.

235. Prowadzenie oddziałów.

Dowódca prowadzi swój oddział, nakazując kierunek, szyk i chód.

Za nim porusza się jednostka kierunkowa.

Jednostka kierunkowa swoim szykiem i chodem wskazuje wolę dowódcy.

Inne oddziały naśladują ruch i szyk jednostki kierunkowej, jednocześnie lub kolejno.

Przez nazwę "jednostka kierunkowa" rozumie się: w pułku - szwadron, w szwadronie - pluton, w plutonie - sekcja, w sekcji - szeregowiec.

W kolumnach jednostką kierunkową jest jednostka czołowa.

Jednostką kierunkową w szykach rozwiniętych jest jednostka środkowa albo znajdująca się na prawo od środka. Dowódca może również wyznaczyć jako kierunkową jakąkolwiek inną jednostkę.

W szykach luźnych w oddziałach większych od sekcji jednostka kierunkowa jest wysunięta naprzód przed inne oddziały.

Dla uzyskania swobody ruchów dowódca może powierzyć prowadzenie oddziału jednemu z podwładnych albo wskazać kierunek i chód jednostce kierunkowej, dając znak odłączenia.

Należy to często stosować podczas szkolenia, gdyż wówczas dowódca może zająć dogodne miejsce do obserwacji poruszeń i poprawiania popełnionych błędów.

236. Używanie chodów przy rozwijaniu i wyciąganiu szyków.

Rozwinięcie odbywa się na osobę dowódcy lub we wskazanym kierunku i zasadniczo w chodzie wyższym.

W zasadzie przed rozwinięciem oddziału dowódca wskazuje kierunek i podaje komendę lub znak do rozwinięcia, a prócz tego może nadać chód oddziałowi.

Jeżeli nowy chód nie był podany w komendzie, oddział czołowy zasadniczo chodu nie zmienia, a z miejsca porusza się stępem, inne zaś oddziały dążą na przeznaczone miejsca najkrótszą drogą, chodem wyższym, a z miejsca kłusem.

Jeśli w komendzie był wskazany chód, odnosi się on do oddziałów rozwijających się.

W tym wypadku oddział czołowy reguluje chód w sposób następujący: przy rozwijaniu się z miejsca stępem wysuwa się naprzód tym chodem na odległość rozwiniętego frontu oddziału i zatrzymuje się. Przy rozwijaniu się z miejsca oraz w marszu innym chodem porusza się chodem o jeden stopień niższym niż oddziały rozwijające się.

Części rozwijającego się oddziału po wyjściu na linię przechodzą w chód oddziału czołowego.

Przy rozwijaniu w szyku pieszym należy stosować tempo marszu tak, żeby jednostki, które w szyku konnym poruszają się chodem wyższym, w szyku pieszym maszerowały szybkim krokiem, jednostki zaś, które w szyku konnym poruszają się poprzednim chodem, w szyku pieszym skracają krok.

Przejście do kolumny odbywa się chodem poprzednim lub nakaznym, na jednostkę kierunkową lub na oddział wyznaczony, prowadzony osobiście przez dowódcę.

Inne oddziały biorą w zasadzie chód o jeden stopień niższy od oddziału czołowego lub zatrzymują się do chwili, kiedy będą mogły zająć swe miejsce w kolumnie, po czym ruszają chodem oddziału czołowego.

Przy wszelkich innych poruszeniach oddziały stosują chód do odległości, którą mają do przebycia, a gdy zajmą już miejsca przeznaczone, przybierają chód jednostki kierunkowej.

237. Środki dowodzenia i ich stosowanie.

Środkami dowodzenia, którymi rozporządza dowódca, są:

- komendy,
- rozkazy dawane głosem, przesyłane przez gońców ustnie lub pisemnie oraz technicznymi środkami łączności,
- znaki,
- sygnały,
- osobisty przykład dowódcy (np. kierunek i chód jego konia).

Znaki należy stosować, gdy oddalenie oddziału lub hałas uniemożliwiają dowodzenie głosem oraz gdy warunki bojowe wymagają zachowania ciszy.

Korzystne jest stosowanie jednocześnie komend i znaków.

Rozkazów przesyłanych ustnie lub pisemnie przez gońców należy używać wówczas, gdy warunki bojowe tego wymagają, albo gdy szerokość lub głębokość ugrupowania oddziałów uniemożliwia dawanie komend, rozkazów głosem i znaków.

Sygnały można dawać przy pomocy gwizdka lub trąbki.

Sygnałów gwizdkiem należy używać podczas szkolenia i walki w szyku konnym i pieszym.

Sygnałów na trąbce wówczas, gdy warunki bojowe na to pozwalają.

Technicznych środków łączności używa się, gdy okoliczności bojowe tego wymagają.

238. Komendy ogólne.

Komenda zasadniczo ma wskazywać:

1. oddział,

2. kierunek,
3. szyk,
4. odstęp, odległość - w szykach luźnych,
5. chód,
6. hasło wykonania.

Kierunek, odstęp, odległość i chód podaje się w komendzie w miarę potrzeby.

W szyku pieszym określenie chodu zastępuje się odpowiednim krokiem lub biegiem. Hasło wykonania daje się głosem, znakiem lub sygnałem.

Każdy oddział w szyku konnym rozpoczyna marsz, zmienia chody i zatrzymuje się na komendę "Oddział stępem - kłusem - galopem - wyciągniętym galopem - marsz", "Oddział - stój".

Przy przechodzeniu z wyższych chodów do niższych hasła "marsz" nie trzeba dawać.

Oddział wsiada na koń i zsiada z koni na komendę "Oddział do wsiadania - na koń", "Oddział do zsiadania - z koni".

W szyku pieszym rozpoczyna marsz i zatrzymuje się na komendę "Oddział (dowolny - krok) (biegiem) - marsz", "Oddział - stój".

239. Znaki.

Znaki daje się ręką (z bronią lub bez).

1. Znaki ogólne dla wszystkich oddziałów kawalerii w szyku konnym.

L.p.	Znaczenie znaku	Sposób dawania znaku (1)
1	Uwaga (Baczność)	Podniesienie wyprostowanej ręki pionowo i wytrzymanie w tej pozycji w połączeniu z gwizdem (jeden długi gwizd)
2	Hasło wykonania	Szybkie opuszczenie w dół ręki, wzniesionej pionowo
3	Kierunek	Wskazanie kierunku wyciągniętą ręką i marsz dowódcy w tym kierunku
4	Stępem	Podniesienie ręki wyprostowanej pionowo i energiczne opuszczenie w dół jadąc stępem
5	Kłusem	Kilkakrotne wzniesienie pionowe i opuszczenie prawej pięści nad barkiem
6	Galopem	Pionowe koła wyciągniętą ręką od tyłu dołem do przodu itd., stojąc w miejscu, jadąc stępem lub kłusem
7	Wyciągniętym galopem	Jak galopem, jadąc sam galopem
8	Stój	Podniesienie wyciągniętej ręki pionowo i powolne opuszczenie bokiem w dół stojąc w miejscu
9	Odlączenie się dowódcy od oddziału	Opuszczoną ręką w dół ruch od przodu do tyłu
10	Oddział za mną	Opuszczoną ręką w dół ruch od tyłu do przodu
11	Zbiórka	Ręka zgięta w półkole nad głową dłonią w dół albo szabla poziomo wyciągnięta nad głową
12	Rozwinięty	Wymachy z boku na bok wyciągniętą ręką nad głową
13	Linia harcowników	Machanie wyprostowaną ręką z boku na bok przed sobą
14	Dla plutonu - linia sekcji Dla szwadronu - linia plutonów (plutony w linii sekcji) Dla plutonu ciężkich karabinów maszynowych - linia karabinów Dla pułku - linia szwadronów w odstępach 100 m między sobą	Trzykrotne machnięcie od góry do dołu ręką wyciągniętą poziomo: pierwszy raz w prawo w skos od siebie, drugi raz przed sobą, trzeci raz w lewo w skos od siebie
15	W prawo (w lewo) zwrot (2)	Znak "uwaga", wykonanie odpowiedniego zwrotu i wskazanie nowego kierunku
16	W tył zwrot	Zataczanie kół ręką wyciągniętą nad głową

17	Do walki pieszej	Zdjęcie hełmu i opuszczenie w dół
18	Zbiórka dowódców	Ramię poziomo w bok, przedramię pionowo
19	Kolumna trójkami (dwójkami, po jednym)	Podniesienie ręki pionowo i wyprostowanie odpowiedniej ilości palców

(1) Każdy znak należy poprzedzić daniem znaku "Uwaga" i zakończyć znakiem "Hasło wykonania".

(2) Zwroty wykonywa się:

- w kolumnach trójkami - całymi sekcjami,
- w kolumnach dwójkami i po jednym - pojedynczymi jeźdźcami,
- w szyku rozwiniętym - rozwiniętymi plutonami,
- w kolumnie rozwiniętych plutonów - rozwiniętymi plutonami.

2. Znaki ogólne dla wszystkich oddziałów kawalerii w szkach pieszych.

L.p.	Znaczenie znaku	Sposób dawania znaku
1	Uwaga (Baczność)	Jak w szyku konnym, przy czym należy trzymać podniesioną rękę dopóty, aż znak powtórzą podlegli dowódcy
2	Hasło wykonania	Jak w szyku konnym
3	Kierunek	Jak w szyku konnym
4	Krokiem	Jak stępem w szyku konnym
5	Biegiem	Jak klusem w szyku konnym
6	Stój	Jak w szyku konnym
7	Zbiórka	Jak w szyku konnym
8	Dla plutonu - linia sekcji Dla plutonu ciężkich karabinów maszynowych - linia karabinów Dla szwadronu - linia plutonów	Trzykrotne machnięcie od góry do dołu ręką wyciągniętą poziomo: pierwszy raz w prawo w skos od siebie, drugi raz przed sobą, trzeci raz w lewo w skos od siebie
9	Zbiórka dowódców	Jak w szyku konnym
10	W tyralierkę	Wyprostowanie (wyrzucenie) rąk w bok uprzednio skrzyżowanych na piersiach
11	Padnij	Podniesienie ręki pionowo w górę i opuszczenie przodem dłonią poziomo w dół (znak można kilka razy powtórzyć)
12	Alarm gazowy	Wydobycie i nakładanie maski przeciwgazowej

13	Podanie koniowodów	Kołowanie hełmem nad głową
----	--------------------	----------------------------

240. Sygnały gwizdkiem.

Sygnały gwizdkiem dla wszystkich oddziałów kawalerii w szykach konnych i pieszych.

L.p.	Znaczenie sygnału	Sposób dawania sygnału
1	Uwaga (Bacność)	Jeden długi gwizd (-)
2	Stępem (krokiem) - marsz	Jeden krótki gwizd (.)
3	Kłusem (biegiem)	Szereg krótkich powtarzanych gwizdów po dwa (.. . . . .)
4	Galopem	Szereg krótkich powtarzanych gwizdów po trzy (... ..)
5	Stój	Dwa długie gwizdy (- -)
6	Zbiórka	Długi trel (.....)
7	Przerwij ogień	Na przemian długie i krótkie gwizdy (- . - . - .)
8	Lotnik	Szereg długich gwizdów (- - - - -)

Na sygnał "Uwaga (bacność)" wszyscy podwładni zwracają głowę w kierunku swojego dowódcy.

Sygnały gwizdkiem wykonywa się bez sygnału "Hasło wykonania".

241. Sygnały na trąbce.

Sygnały na trąbce dla wszystkich oddziałów kawalerii w szykach konnych i pieszych:

1. Zawołanie:
  - pułk
  - 1 szwadron,
  - 2 szwadron,
  - 3 szwadron,
  - 4 szwadron,
  - szwadron ciężkich karabinów maszynowych.
2. Hasło wykonania.
3. Alarm.
4. Zbiórka.
5. Zbiórka dowódców.
6. Lotnik (alarm lotniczy).
7. Alarm gazowy.
8. Broń pancerna nieprzyjaciela.
9. Stęp.
10. Kłus.
11. Galop.
12. Cwał (marsz - marsz).
13. Stój.
14. Zsiadanie z koni.
15. Wsiadanie na koń.
16. Podanie koniowodów.

Nuty wyżej wymienionych sygnałów oraz inne obowiązujące sygnały zawiera Regulamin służby wewnętrznej.

Każdy szeregowiec kawalerii powinien znać następujące sygnały: nr 3, 4, 6, 7 i 8.

Oficerowie i podoficerowie powinni znać wszystkie sygnały.

242. Sygnały wzrokowe.

Sygnały wzrokowe dają szeregowcy plutonu łączności, szeregowcy należący do pocztu dowódcy i obserwatorowie.

Każdy szeregowiec kawalerii powinien umieć posługiwać się płachtą wytyczną dla łączności z lotnikiem.

Środkami sygnalizacji wzrokowej są:

- płachty tożsamości i sygnałowe,
- chorągiewki sygnalizacyjne,
- rakiety, dymy i ognie sztuczne.

W oddziałach kawalerii do plutonu włącznie należy używać niżej wymienionych znaków przy pomocy dwóch chorągiewek sygnalizacyjnych (kolor czerwony).

Znaki te daje jeden szeregowiec, który trzyma w każdej ręce jedną chorągiewkę.

1. Podanie koniowodów - kołowanie obydwoma rękami od tyłu dołem do przodu.
2. Brak amunicji - prawa ręka wyciągnięta pionowo w górę, a lewa poziomo w bok.
3. Broń pancerna nieprzyjacielska - kołowanie chorągiewką w prawej ręce wyciągniętej pionowo w górę.

Każdy znak należy wykonywać do chwili powtórzenia go przez oddział, do którego jest nadawany, co oznacza zrozumienie.

ROZDZIAŁ E. SZWADRON LINIOWY.

243. Znaki przyjęte.

Konno Pieszo

		Dowódca szwadronu
		Dowódca plutonu
		Wachmistrz szef
		Zastępca dowódcy plutonu
		Podoficer sanitarny
		Podoficer weterynaryjny
		Trębacz
		Obserwator
		Znackowy
		Luzak dowódcy szwadronu
		Goniec dowódcy plutonu
		Dowódca sekcji – kapral
		Dowódca sekcji – starszy szeregowiec
		Szeregowiec 1. szeregu
		Szeregowiec 2. szeregu

		Celowniczy sekcji r.k.m.
		Amunicyjny sekcji r.k.m.
		Koniowód
		Koń juczny sekcji r.k.m.
		Poczet dowódcy szwadronu
		Sekcja
		Pluton

MUSZTRA KONNO. Sekcja.

244. Skład sekcji.

Sekcja jest najmniejszą jednostką organizacyjną w kawalerii.

Sekcja liniowa składa się z 6 jeźdźców, w tym dowódca podoficer lub starszy szeregowiec.

Sekcja ręcznego karabina maszynowego składa się z: dowódcy sekcji - podoficera, celowniczego, 1 amunicyjnego, 2 koniowodów i konia jucznego pod amunicję do ręcznego karabina maszynowego.

Ręczny karabin maszynowy nosi przez plecy celowniczy, a przy dłuższych marszach cała obsługa na zmianę.

Amunicja do ręcznego karabina maszynowego znajduje się częściowo przy szeregowcach sekcji ręcznego karabina maszynowego, a częściowo w skrzynkach amunicyjnych na koniu jucznym.

245. Szyki sekcji.

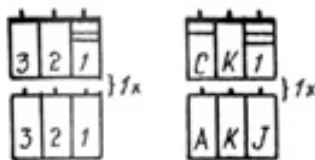
- Kolumna trójkami.
- Kolumna dwójkami.

- Kolumna po jednemu.
- Linia harcowników.

246. Kolumna trójkami.

Kolumny trójkami używa się do zbiórki i marszu. Jeźdźcy ustawiają się kolejno według numerów obok siebie w dwa szeregi po trzech, zgodnie z miejscem im wyznaczonym, w odległości jednego kroku (75 cm) między szeregami. Odległość liczy się od nasady ogona konia poprzednika do nosa konia zaplecznika. Odstęp między jeźdźcami - czucie strzemieniem (ryc. 81 i 82).

Dowódca sekcji staje jako numer pierwszy w pierwszym szeregu, numery drugie w obu szeregach są koniowodami, pozostali szeregowcy zajmują miejsca numerów trzecich i numeru pierwszego w drugim szeregu.

Ryc. 81.

Ryc. 82.

W sekcji ręcznego karabina maszynowego celowniczy staje jako numer trzeci pierwszego szeregu, a amunicyjny jako numer trzeci drugiego szeregu.

Na hasło komendy "Do trzech - odlicz" jeźdźcy pierwszego szeregu zwracają głowy w prawo, z wyjątkiem prawoskrzydłowego, który zwraca głowę w lewo, i kolejno odliczają (raz, dwa, trzy), w chwili wymawiania liczby zwracając głowę w lewo w stronę sąsiada. Jeźdźcy drugiego szeregu biorą numery swoich poprzedników.

Pierwszy szereg sekcji składa się zawsze z 3 jeźdźców. Jeśli w sekcji jest tylko 5 jeźdźców, ślepą jest pierwsza rota, jeśli jest 4 jeźdźców, ślepyimi rotami są pierwsza i trzecia.

Gdy jeździec pierwszego szeregu opuszcza swoje miejsce, zajmuje je natychmiast zaplecznik. Gdy sekcja jest w kolumnie trójkami, wówczas jeźdźcy wsiadają lub zsiadają z koni, luzując w lewo i w prawo od numeru drugiego.

Na zapowiedź komendy do wsiadania lub zsiadania z koni jeźdźcy się rozluźniają, po czym na hasło wszyscy jednocześnie wsiadają lub zsiadają z koni.

Po wejściu na koń jeźdźcy biorą przepisowe odstępy między sobą bez komendy dodatkowej.

Po zejściu z koni jeźdźcy biorą przepisowe odstępy między sobą na komendę "Równaj", w przeciwnym razie pozostają rozluźwani.

247. Kolumna dwójkami.

Kolumny dwójkami używa się do marszu po drogach twardych, dla wykorzystania miękkich i wąskich boków drogi.

Sekcja z kolumny trójkami przechodzi w kolumnę dwójkami na komendę "Sekcja dwójkami (chód) - marsz".

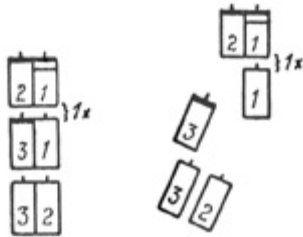
Gdy wyciąganie kolumny odbywa się z miejsca, numery pierwszy i drugi pierwszego szeregu oraz numer pierwszy drugiego szeregu ruszają stępem lub chodem nakazanym na wprost lub w podanym kierunku, a inni jeźdźcy pozostają chwilowo na miejscu, po czym numer trzeci

pierwszego szeregu porusza się na prawo w skos, kryjąc numer drugi pierwszego szeregu. Numer drugi i trzeci drugiego szeregu poruszają się również na prawo w skos, kryjąc sformowane już dwójki sekcji (ryc. 83 i 84).

Odległość między szeregami wynosi jeden krok, licząc od nasady ogona konia poprzednika do nosa konia zaplecznika.

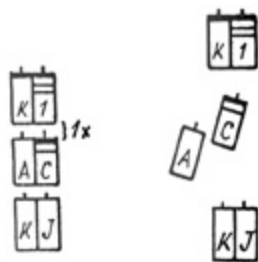
Gdy sekcja jest w marszu, numer pierwszy i drugi pierwszego szeregu oraz numer pierwszy drugiego szeregu jadą chodem poprzednim lub nakazanym, pozostali jeźdźcy zatrzymują się, jeśli ruch odbywa się w stępie, albo zmniejszają chód o jeden stopień w stosunku do poprzedniego lub nakazanego, jeśli ruch odbywa się w innym chodzie, po czym zajmują swoje miejsca w kolumnie.

Ryc. 83.

Ryc. 84.

W sekcji ręcznej karabina maszynowego wyciąganie kolumny dwójkami z kolumny trójkami odbywa się podobnie jak w sekcji liniowej z tą różnicą, że celowniczy zajężdża na prawo w skos i staje z prawej strony amunicyjnego, kryjąc dowódcę sekcji, a za nimi porusza się koniowód drugiego szeregu z koniem jucznym (ryc. 85 i 86).

Ryc. 85.

Ryc. 86.

Przejście z kolumny dwójkami do kolumny trójkami wykonywa się na komendę "Sekcja trójkami (chód) - marsz".

Gdy skracanie kolumny odbywa się z miejsca, numer pierwszy i drugi pierwszego szeregu oraz numer pierwszy drugiego szeregu ruszają 3 kroki stępem, po czym się zatrzymują.

Numer trzeci, pierwszego szeregu oraz numer drugi i trzeci drugiego szeregu, poruszając się na lewo w skos, zajmują swoje miejsca w kolumnie (ryc. 87).

Gdy sekcja jest w marszu, numer pierwszy i drugi pierwszego szeregu oraz numer pierwszy drugiego szeregu poruszają się naprzód chodem poprzednim, a pozostali jeźdźcy zajmują swoje miejsca w kolumnie chodem o jeden stopień wyższym lub nakazanym.

Ryc. 87.

Ryc. 88.

W sekcji ręcznego karabina maszynowego przejście z kolumny dwójkami w kolumnę trójkami odbywa się podobnie jak w sekcji liniowej z tą różnicą, że amunicyjny i celowniczy, jadąc na lewo w skos, zajmują swoje miejsca z lewej strony koniowodów (ryc. 88).

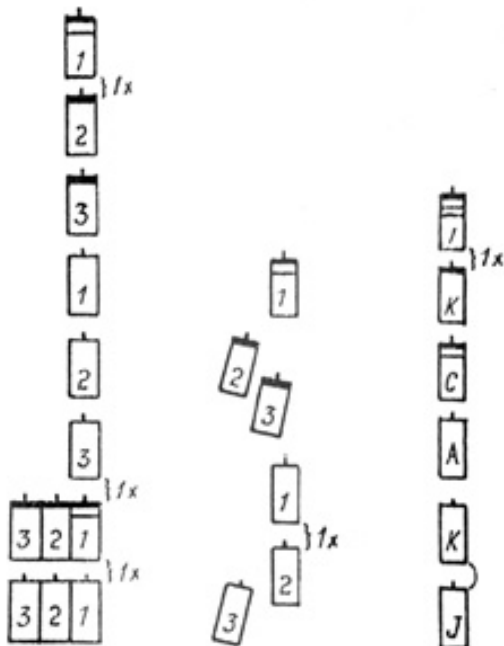
248. Kolumna po jednym.

Kolumny po jednym używa się tylko wyjątkowo do marszu, natomiast zasadniczo do przesączenia niewielkich oddziałów (od zakrycia do zakrycia) (ryc. 89).

Sekcja z kolumny trójkami lub dwójkami na komendę "Sekcja po jednym (chód) - marsz" przechodzi w kolumnę po jednym w sposób następujący: numery pierwszy, drugi i trzeci pierwszego szeregu wyciągają się kolejno jeden za drugim, w odległości jednego kroku między sobą na wprost lub w nakazanym kierunku, po czym wykonują to samo numery pierwszy, drugi i trzeci drugiego szeregu, stając w rzędzie za jeźdźcami pierwszego szeregu (ryc. 89 i 90).

Użycie chodów jest takie same jak w kolumnie dwójkami.

Sekcja ręcznego karabina maszynowego z kolumny trójkami lub dwójkami przechodzi w kolumnę po jednym podobnie jak sekcja liniowa z tą różnicą, że jeźdźcy drugiego szeregu wyciągają się od lewego (amunicyjny, za nim koniowód z koniem juczym) (ryc. 91).

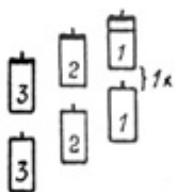

Ryc. 89.

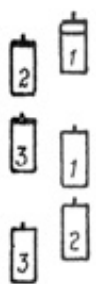
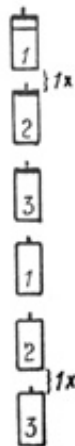
Ryc. 90.

Ryc. 91.

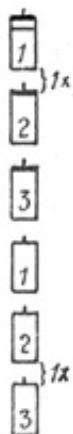
Sekcja z kolumny po jednym na komendę "Sekcja trójkami (chód) - marsz" przechodzi w kolumnę trójkami w sposób następujący: numery drugi i trzeci pierwszego szeregu poruszają się na lewo w skos, stając na wysokości i obok numeru pierwszego szeregu pierwszego, a numery drugi i trzeci drugiego szeregu wykonywają to samo stając obok numeru pierwszego drugiego szeregu, po czym cały drugi szereg dochodzi na odległość jednego kroku do pierwszego szeregu (ryc. 92a).

Ryc. 92 a.

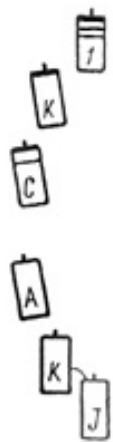
Ryc. 92 b.

Użycie chodów jest takie same jak przy przejściu z kolumny dwójkami do kolumny trójkami. Sekcja z kolumny po jednym na komendę "Sekcja dwójkami - (chód) - marsz" przechodzi w kolumnę dwójkami w sposób następujący:

numer drugi pierwszego szeregu, a za nim numer trzeci tegoż szeregu poruszają się na lewo w skos, przy czym numer drugi pierwszego szeregu staje na wysokości i obok numeru pierwszego szeregu pierwszego; numer pierwszy drugiego szeregu a za nim numer drugi i trzeci tegoż szeregu dochodzą na odległość jednego kroku do numeru pierwszego szeregu pierwszego, po czym numer trzeci drugiego szeregu, maszerując na lewo w skos, staje na wysokości i obok numeru drugiego szeregu drugiego (ryc. 92 b).

Sekcja ręcznego karabina maszynowego z kolumny po jednym przechodzi w kolumnę trójkami podobnie jak sekcja liniowa (ryc. 93).

Ryc. 93.

Ryc. 94.

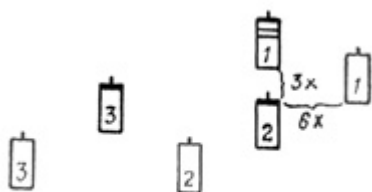
Z kolumny po jednym przechodzi sekcja ręcznego karabina maszynowego w kolumnę dwójkami w następujący sposób: koniowód pierwszego szeregu jedzie na lewo w skos i staje

na wysokości i obok dowódcy sekcji, celowniczy dojeżdża na odległość jednego kroku do dowódcy sekcji, amunicyjny, jadąc na lewo w skos, staje na wysokości celowniczego, koniowód drugiego szeregu jedzie za amunicyjnym, podciągając konia jucznego na swoją wysokość (ryc. 94).

249. Linia harcowników.

Linii harcowników używa się do: zwiadów, szarży i marszu w ogniu nieprzyjacielskim (wyjątkowo).

Harcownicy są to jeźdźcy rozsypani w jedną linię w mniej więcej jednakowych odstępach między sobą (ryc. 95).

Ryc. 95.

Zasadniczo odstęp między jeźdźcami wynosi 6 kroków, jeśli w komendzie nie jest podany inny. Dowódca sekcji zajmuje miejsce przed jeźdźcą kierunkowym, jadąc w odległości trzech kroków.

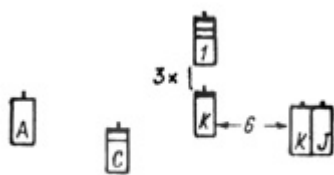
Sekcja w linii harcowników zajmuje front szerokości 25 - 30 kroków.

Sekcja z każdego szyku na komendę "Sekcja harcownikami (odstęp "x" kroków) - (chód) - marsz" rozsypuje się w linię harcowników w ten sposób, że jeździec kierunkowy posuwa się za dowódcą sekcji, a pozostali jeźdźcy zajmują miejsca na prawo i na lewo od kierunkowego w odstępach 6 kroków lub nakazanych. Zaplecznicy zajmują miejsca na lewo od swoich poprzedników.

Jeśli chód nie był w komendzie podany, jeźdźcy rozsypują się w linię harcowników zawsze galopem.

Sekcja z linii harcowników formuje kolumnę trójkami, dwójkami i po jednym na komendę "Sekcja - (dwójkami, po jednym) - (chód) - zbiórka" (§ 253).

Sekcję ręcznego karabina maszynowego w linii harcowników przedstawia ryc. 96.

Ryc. 96.

250. Spieszanie sekcji.

Komenda "Sekcja do walki pieszo - z koni", wykonywa się jak następuje. Na zapowiedź - pierwsze i trzecie numery wyjmują stopy ze strzemion i zdejmują pętle lanc z nogi.

Na hasło - pierwsze i trzecie numery zeskakują z koni, zdejmują wodze wędzidłowe z szyi koni, przeciągając przesuwkę na wodzach munsztukowych lub zawiązując je w węzeł dla skrócenia; przerzucają strzemiona i oddają wodze wędzidłowe numerowi drugiemu swojego szeregu. Numery drugie pozostają konno i zwalniają prawą stopę ze strzemienia. Numer

pierwszy pierwszego szeregu zakłada pętlę swej lancy na prawą stopę a temblak na ramię numerowi drugiemu pierwszego szeregu.

Numer trzeci pierwszego szeregu robi to samo, oddając swoją lancę numerowi drugiemu drugiego szeregu.

Spieszeni jeźdźcy wybiegają naprzód, (jeśli nie było innego rozkazu) i wykonują zbiórkę w kolumnie dwójkami, biorąc broń do nogi.

Starszym koniowodem jest koniowód pierwszego szeregu.

W sekcji ręcznego karabina maszynowego po oddaniu koni koniowodom celowniczy zdejmuje pokrowiec z ręcznego karabina maszynowego, dowódca sekcji i amunicyjny zabierają z konia jucznego nakazaną (potrzebną) ilość skrzynek z amunicją do ręcznego karabina maszynowego, po czym cała sekcja zbiera się jak sekcja liniowa.

Sekcja może również wykonać spieszenie pełne, pozostawiając po jednym koniowodzie (numer drugi szeregu drugiego) na sekcję.

Na komendę "Sekcja do walki pieszo wszyscy - z koni" wykonuje się jak następuje: na zapowiedź jeźdźcy pierwszego szeregu luzując od środkowego, wykonują pojedynczo zwykły zwrot w lewo w tył, aby konie obu szeregów były zwrócone głowami do siebie; na hasło wszyscy jeźdźcy sekcji zsiadają z koni, zdejmują wodze wędzidłowe z szyi koni, przeciągając przesuwkę na wodzach munsztukowych, przerzucają strzemiona i oddają wodze numerowi drugiemu szeregu drugiego, lance opierają lub wbijają w ziemię w pobliżu swoich koni, po czym wykonują zbiórkę jak przy spieszeniu zwykłym.

Przy pełnym spieszeniu konie sekcji są unieruchomione a w wyjątkowych warunkach mogą się poruszać wyłącznie stępem, prowadzone przez jednego koniowoda.

Pluton.

251. Skład plutonu.

Pluton składa się z:

- dowódcy, zasadniczo jest nim oficer,
- zastępcy dowódcy plutonu - podoficer,
- 3 sekcji liniowych,
- sekcji ręcznego karabina maszynowego,
- gońca dowódcy plutonu.

Luzak dowódcy plutonu staje w drugiej sekcji jako numer pierwszy drugiego szeregu.

252. Szyki zwarte.

- Zbiórka.

- Kolumna trójkami.
- Kolumna dwójkami.
- Kolumna po jednemu.
- Szyk rozwinięty.

253. Zbiórka.

Zasadniczym szykiem zbiórki plutonu jest kolumna trójkami. Zbiórkę wykonywa się na komendę "Pluton - (chód) - zbiórka".

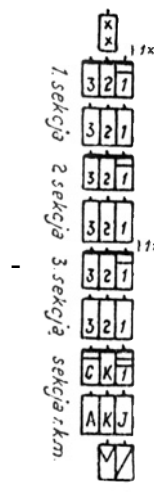
Można też zebrać pluton w każdym innym szyku; w tym wypadku dowódca daje komendę na przykład "Pluton rozwinięty - (chód) - zbiórka".

Sekcje w kolumnie trójkami ruszają chodem nakazanym i formują się za dowódcą plutonu.

Jeśli chód nie był podany, zbiórkę wykonywa się w chodzie poprzednim (z miejsca klusem).

Dla ułatwienia zbiórki dowódca plutonu zmniejsza chód o jeden stopień, albo się zatrzymuje.

254. Kolumna trójkami.

Kolumny trójkami używa się do zbiórki i marszu.

Ustawienie plutonu - patrz ryc. 97.

Jeźdźcy odliczają do trzech w każdej sekcji na zasadach wskazanych dla sekcji (§ 246).

Pluton w kolumnie trójkami wsiada i zsiada z koni zgodnie z § 246.

Pluton zawraca w prawo, w lewo i w tył na komendę "Pluton w prawo (w lewo) (w tył) - marsz" lub na odpowiedni znak i przykład dowódcy; kolumna wówczas dąży za dowódcą, jeźdźcy drugich szeregów w sekcjach utrzymują kierunek swoich poprzedników, a jeźdźcy pierwszych szeregów poruszają się śladem jeźdźców sekcji poprzedzającej.

W razie potrzeby dowódca może podać komendę "Pluton pojedynczo w tył - marsz"; wtedy jeźdźcy każdego szeregu, luzując od środkowego w prawo i w lewo wykonują pojedynczo zwrot zwykły w lewo w tył.

Ryc. 97. Pluton również może być zwrócony w tył na komendę "Pluton sekcjami w prawo (w lewo) - (w tył) - marsz", a wtedy każda sekcja wykonywa zwrot w prawo lub w lewo w tył. Jeźdźcy drugich szeregów poruszają się wówczas na skos, kryjąc swoich poprzedników.

Jeźdźcy ostatniej dwójki wykonują zwrot jak sekcja.

Dowódca plutonu wykonuje zwrot po czym zajmuje swe miejsce na czele plutonu.

255. Kolumna dwójkami.

Kolumny dwójkami używa się do marszu po drogach twardych, dla wykorzystania miękkich i wąskich boków drogi.

Ustawienie plutonu - patrz ryc. 98.

Przejdzie plutonu z kolumny trójkami do kolumny dwójkami wykonywa się na komendę "Pluton dwójkami (chód) - marsz"; pierwsza sekcja wyciąga się, poruszając się za dowódcą plutonu chodem jego konia albo chodem poprzednim nakazanym, a pozostałe sekcje zatrzymują się lub zmniejszają chód o jeden stopień stosunku do poprzedniego lub nakazanego, po czym wyciągają się w kolumnę dwójkami przechodząc w chód sekcji czołowej.

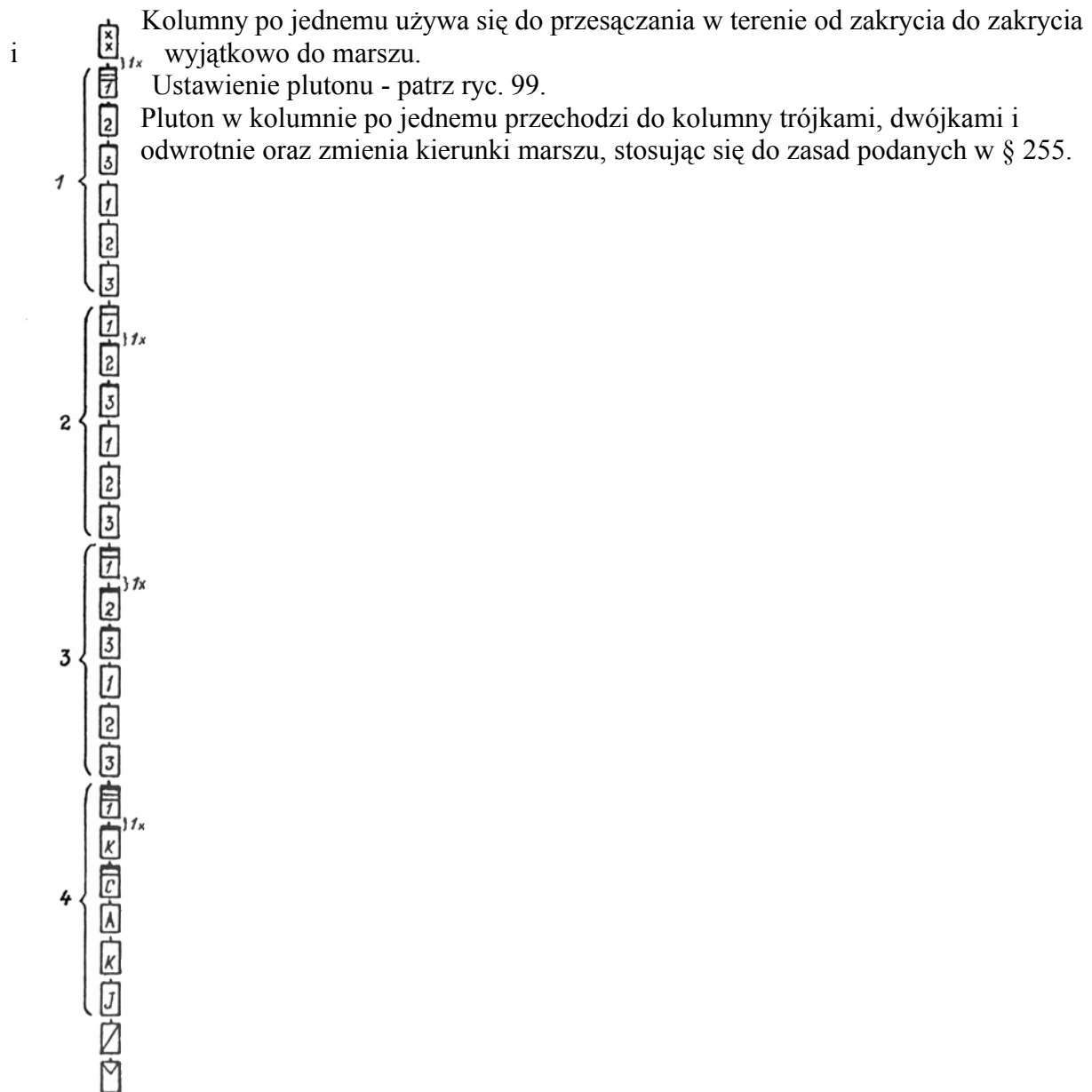
Przejdzie plutonu z kolumny dwójkami do kolumny trójkami wykonywa się na komendę "Pluton trójkami (chód) - marsz".

Dowódca plutonu posuwa się chodem poprzednim, a wszystkie sekcje maszerując chodem dowódcy plutonu przechodzą natychmiast do kolumny trójkami, po czym sekcje 2, 3 i 4 dochodzą chodem wyższym na odległość jednego kroku do sekcji czołowej.

Pluton w kolumnie dwójkami wsiada i zsiada z koni oraz zmienia kierunki marszu w kolumnie trójkami.

256. Kolumna po jednym.

Ryc. 98.

Ryc. 99. 257. Szyk rozwinięty.

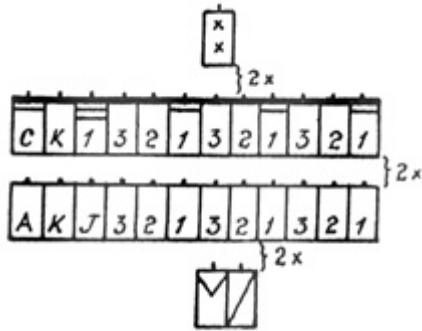
Szyku rozwiniętego używa się do szarży i przeglądów.

Ustawienie plutonu - patrz ryc. 100.

Na komendę "Do trzech - odlicz" jeźdźcy plutonu odliczają od prawego skrzydła do trzech, zgodnie z § 246.

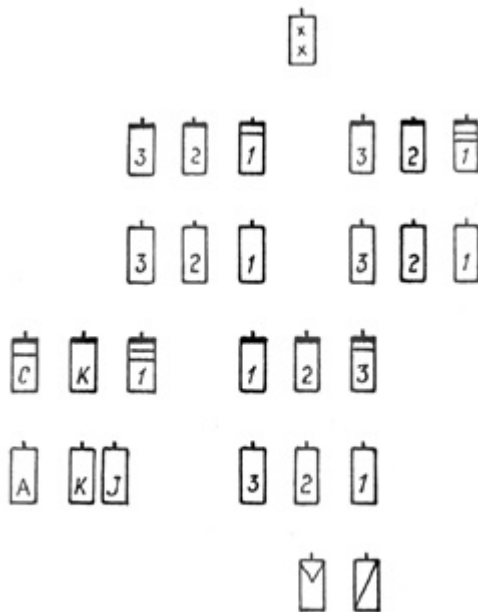
Do wsiadania na koń pluton ustawia się pieszo w szyku rozwiniętym, dowódca staje konno w odległości dwóch kroków przed środkiem plutonu, a jeźdźcy trzymają swoje konie, zgodnie z § 11. Na zapowiedź komendy "Pluton do wsiadania" dowódca plutonu oraz jeźdźcy 1 i 3 sekcji wysuwają się na przód na trzy długości koni, po czym jeźdźcy każdego szeregu we wszystkich sekcjach luzują od środkowego w prawo i w lewo; na hasło "Na koń" wszyscy jednocześnie wsiadają na koń. Następnie bez dodatkowej komendy jeźdźcy każdego szeregu w sekcjach łączą do środkowego na odstęp czucia strzemieniem, a sekcje 2 i 4 wychodzą na wysokość sekcji 1 i 3 zajmując swoje miejsce w szyku rozwiniętym plutonu (ryc. 101).

Ryc. 100.

Zastępca dowódcy plutonu oraz goniec zajmują swoje miejsca za plutonem.

Ryc. 101.

Zsiadanie z koni odbywa się w sposób podobny do wsiadania. Po zejściu z koni szeregowi każdej sekcji pozostają rozluźwani, a sekcje 1 i 3 są wysunięte na przód na trzy długości konia.

Dla sformowania szyku rozwiniętego plutonu spieszonego dowódca daje komendę "Równaj"; wówczas jeźdźcy każdego szeregu w sekcjach łączą do środkowego, sekcje 2 i 4 wysuwają się na wysokość sekcji nieparzystych zajmując swoje miejsca w szyku rozwiniętym plutonu, po czym zachowują się zgodnie z § 32.

Zastępca dowódcy plutonu i goniec zachowują się jak przy wsiadaniu na koń.

Równanie plutonu w szyku rozwiniętym odbywa się na komendę "Równaj"; jeździec kierunkowy ustawia się w odległości dwóch kroków za dowódcą plutonu.

Wszyscy jeźdźcy plutonu zajmują swoje miejsca, ustawiając konie prostopadle do linii frontu plutonu i równają na kierunkowego.

Jeźdźcy drugiego szeregu, stając w odległości dwóch kroków za pierwszym, kryją swoich poprzedników. To samo wykonują jeźdźcy trzeciego szeregu w stosunku do drugiego szeregu.

Na komendę "Bacność" - jeźdźcy przybierają postawę zasadniczą.

Gdy pluton jest ustawiony z końmi pieszo w szyku rozwiniętym, na komendę "Równaj" jeźdźcy zachowują się zgodnie z § 32.

Na komendę "Pluton - cofaj - marsz" dowódca plutonu i wszyscy jeźdźcy cofają się jednocześnie aż do komendy "Stój".

Cofanie wykonywa się tylko na kilka kroków.

258. Zmiana kierunku w szyku rozwiniętym.

Dla zmiany kierunku dowódca prowadzi swój pluton za sobą znakiem, kierunkiem i chodem swojego konia, albo daje komendę "Pluton w prawo (w lewo) - (w tył) - (chód) - marsz", wykonując osobiście półwoltę o promieniu równym połowie długości rozwiniętego plutonu, a jednocześnie zmniejszając tempo chodu o tyle, żeby skrzydło zajeżdżające mogło się poruszać chodem poprzednim lub nakazanym.

Jeźdźcy zachowują czucie strzemieniem, zwracają głowy w kierunku skrzydła zajeżdżającego i regulują chód stosownie do miejsca, jakie zajmują w szeregu.

Jeźdźcy drugiego i trzeciego szeregu zwracają nieznacznie łopatki swych koni w kierunku skrzydła zajeżdżającego, aby móc utrzymać krycie swoich poprzedników.

Po wykonaniu zmiany kierunku pluton zatrzymuje się na komendę lub znak dowódcy, albo maszeruje w nakazanym kierunku.

259. Przejście z szyku rozwiniętego w kolumnę.

Zasadniczo przejście w kolumnę wykonywa się od prawego skrzydła, jednak zależnie od okoliczności można wyciągnąć pluton od lewego skrzydła, a w tym wypadku należy poprzedzić właściwą komendę znakiem lub komendą "Od lewego".

Pluton wyciąga się w kolumnę trójkami na komendę "Pluton trójkami (chód) - marsz". Na zapowiedź (trójkami, dwójkami) drugi szereg zbliża się na odległość jednego kroku do pierwszego. Dowódca plutonu staje przed jeźdźcem kierunkowym pierwszej (czwartej) sekcji. Na hasło pierwsza (czwarta) sekcja porusza się za dowódcą plutonu w odległości jednego kroku. Druga (trzecia) i następne sekcje w miarę uzyskania miejsca posuwają się za czołową, maszerując na prawo (na lewo) w skos aż do zajęcia swoich miejsc w kolumnie. Zastępca dowódcy plutonu i goniec zajmują swe miejsca w tyle kolumny.

Przejście w kolumnę dwójkami lub po jednemu wykonywa się według tych samych zasad i na komendę "Pluton dwójkami (po jednemu) - (chód) - marsz".

Na komendę "Pluton sekcjami w prawo (w lewo) chód - marsz" na zapowiedź (sekcjami) drugi szereg dojeżdża na ogon szeregu pierwszego, po czym na hasło sekcje stopniowo zajeżdżają w lewo lub w prawo pod kątem 90°, posuwając się w nowym kierunku i tworząc kolumnę trójkami.

260. Przejście z kolumny w szyk rozwinięty.

Pluton stojący w miejscu lub poruszający się w kolumnie trójkami, zorientowany w kierunku rozwinięcia, przechodzi w szyk rozwinięty na komendę "Pluton rozwinięty - (chód) - marsz". Dowódca plutonu z miejsca wysuwa się na przód na dwie długości konia, a w marszu jedzie chodem poprzednim.

Pierwsza sekcja skierowuje się z miejsca stępem, a w marszu chodem poprzednim w prawo w skos o tyle, żeby jeździec kierunkowy (plutonu rozwiniętego) mógł kryć dowódcę plutonu.

Inne sekcje kolejno dążą do osiągnięcia swoich miejsc na lewo od sekcji poprzedzającej, wykonywając ruch z miejsca klusem, a w marszu chodem o jeden stopień wyższym lub nakazanym. Po dojściu do miejsca każda sekcja przechodzi w chód dowódcy plutonu.

Jeździec kierunkowy zajmuje miejsce w odległości dwóch kroków za dowódcą plutonu.

Drugi szereg w odległości dwóch kroków od pierwszego.

Przejście w szyk rozwinięty z kolumny dwójkami i po jednym wykonywa się według tych samych zasad, przy czym każda sekcja formuje się trójkami, a następnie maszeruje na swoje miejsce.

Do przejścia w szyk rozwinięty w bok podaje się komendę "Pluton sekcjami w lewo (prawy) - marsz"; sekcje zajeżdżają w lewo lub w prawo pod kątem 90°, po czym posuwając się w nowym kierunku i tworząc szyk rozwinięty stopniowo zjeżdżają się do sekcji kierunkowej na odstęp czucia strzemiem.

261. Szyki luźne.

- Kolumna sekcji.
- Linia sekcji.
- Linia harcowników.

262. Ogólne zasady poruszeń w szykach luźnych.

Szyki luźne, zmniejszając widoczność i straty, służą do marszu pod ogniem i do walki. Z drugiej strony ułatwiają przygotowanie szybkiego spieszenia do walki oraz rozczłonkowanie koniowodów przed rozpoczęciem walki ogniowej.

Szerokość frontu plutonu w szykach luźnych wynosi 150 - 200 kroków.

Goniec dowódcy plutonu posuwa się w odległości i odstępie jednego kroku za swoim dowódcą.

Zastępca dowódcy plutonu we wszystkich szykach luźnych pozostaje za plutonem.

Gdy pluton wykonywa zwrot w tył, zastępca dowódcy plutonu pozostaje na czele plutonu do chwili, aż dowódca plutonu będzie mógł zająć swoje miejsce przed plutonem, po czym staje za plutonem.

We wszystkich szykach luźnych plutonu sekcje mogą przybierać szyki wymienione w § 245. Jeśli przy rozwijaniu się z szyku zwartego dowódca plutonu nie wskazuje szyku dla sekcji, wówczas zachowują one szyk poprzedni.

Gdy zachodzi potrzeba przybrania przez sekcje innego szyku, dowódca plutonu wskazuje to w swojej komendzie.

Z chwilą przejścia plutonu w szyk luźny dowódcy sekcji stają zawsze na czele swoich oddziałów.

Dowódca sekcji kierunkowej utrzymuje nakazany kierunek albo maszeruje w odległości 10 kroków za dowódcą plutonu.

Przejście plutonu z szyku rozwiniętego w kolumnę sekcji wykonywa się od prawego lub lewego skrzydła, zgodnie z zasadami podanymi w § 259.

Przy przejściu z kolumny do linii sekcji sekcja czołowa porusza się na prawo w skos, żeby dać możliwość sekcji drugiej (kierunkowej) wysunąć się naprzód i zająć swoje miejsce za dowódcą plutonu.

Przed przejściem w szyk luźny dowódca plutonu zwraca swoją jednostkę w tym kierunku, w którym ma zamiar poruszać się po rozwinięciu.

Jeżeli odstęp i odległość nie zostały podane, wówczas należy przyjmować między sekcjami 40 kroków odległości i 40 kroków odstępu.

W linii sekcji i w linii harcowników jednostka kierunkowa wysuwa się naprzód przed inne sekcje na odległość około 40 kroków.

Jeżeli chód w komendzie nie był podany, wówczas rozwijanie w szyk luźny odbywa się galopem.

Dla zmiany kierunku dowódca plutonu zwraca jednostkę kierunkową w nowym kierunku, a inne jednostki dążą na swoje miejsca najkrótszą drogą, nie troszcząc się o zachowanie odstępów i odległości.

Jeżeli okoliczności wymagają przesunięcia plutonu będącego w szyku luźnym w kierunku jednego ze skrzydeł lub wykonania zwrotu w tył, dowódca plutonu podaje komendę "Pluton sekcjami w prawo (w lewo) - (w tył) - marsz", wskazując w razie potrzeby nową jednostkę kierunkową.

Po wykonaniu zwrotu w tył dowódca plutonu zawsze wyznacza nową sekcję kierunkową.

We wszystkich szycach luźnych jeźdźcy trzymają lance na udo.

263. Kolumna sekcji.

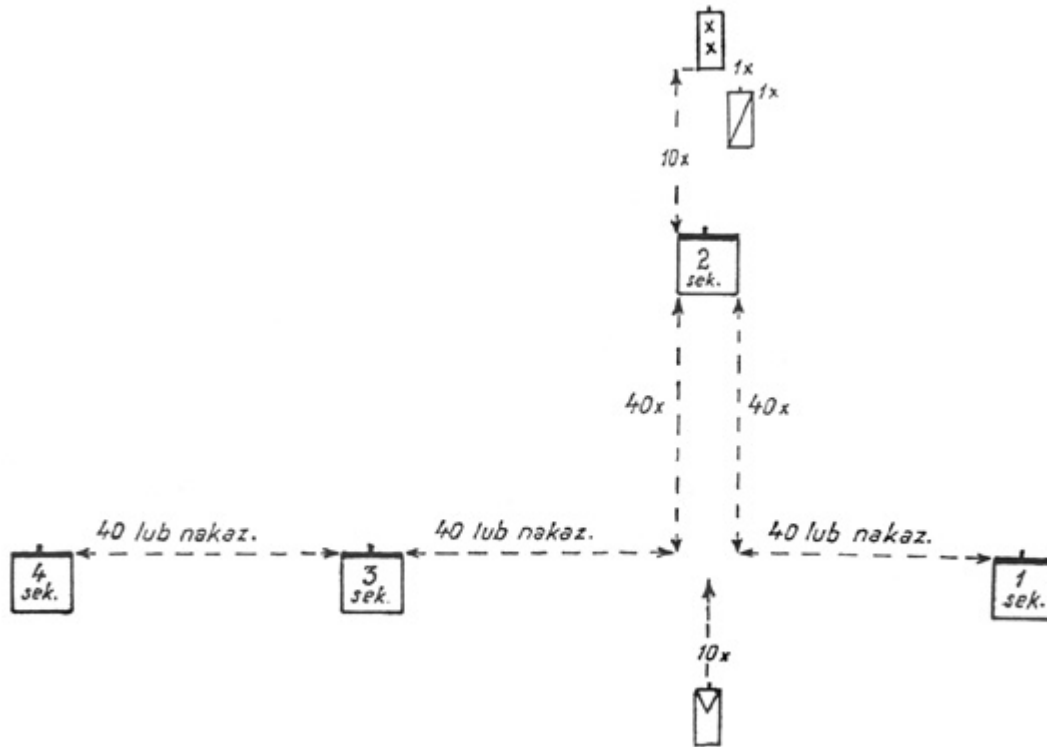
Kolumny sekcji używa się do przebywania małymi grupami ostrzeliwanego terenu, a szczególnie cieśniny (ryc. 102).
 Na komendę "Pluton kolumna sekcji (szyk) - (odległość x kroków) (chód) - marsz" sekcja kierunkowa posuwa się galopem lub chodem nakazanym w kierunku podanym przez dowódcę plutonu, przechodząc w inny szyk, jeśli to było zaznaczone w komendzie. Druga sekcja zajmuje miejsce za pierwszą w podanej odległości, zmieniając w razie potrzeby swój szyk, po czym przechodzi w chód kierunkowej.
 Sekcja trzecia i czwarta postępuje jak druga.

Ryc. 102.

264. Linia sekcji.

Linii sekcji używa się do zmniejszenia widoczności i strat pod ogniem piechoty, artylerii i z samolotów oraz do szarży lub spieszania (ryc. 103).

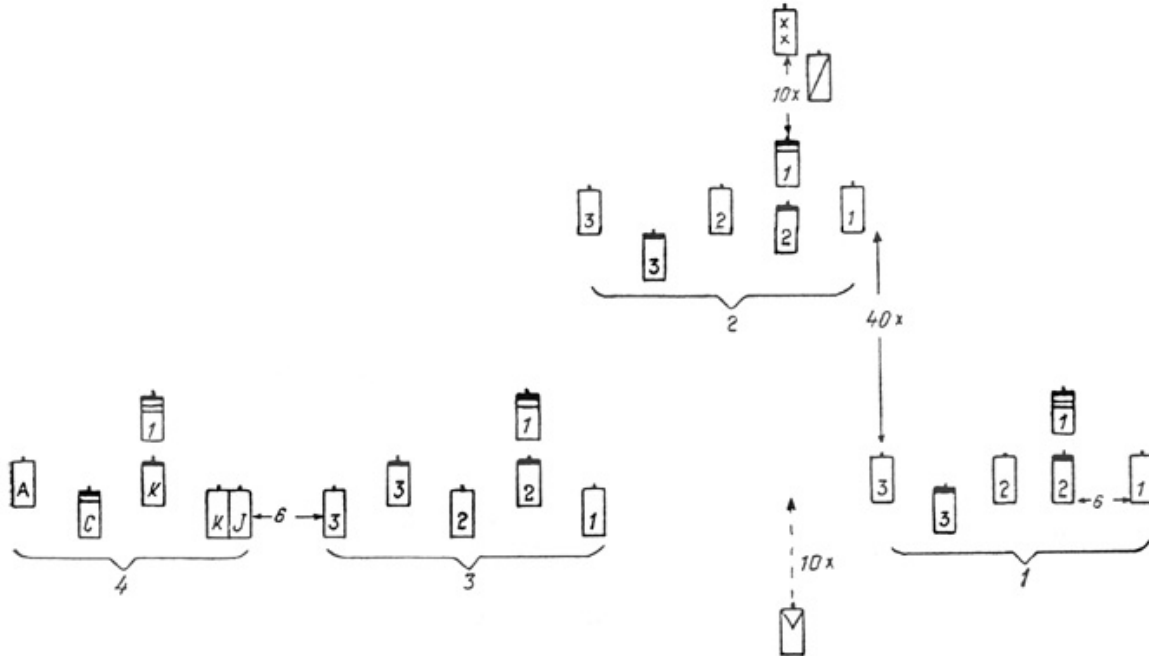

Ryc. 103.

Na komendę "Pluton linia sekcji (szyk) - (odstęp x kroków) (chód) - marsz" sekcja kierunkowa posuwa się galopem lub chodem nakazanym w kierunku podanym przez dowódcę plutonu, przechodząc w inny szyk, jeśli to było zaznaczone w komendzie. Inne sekcje zajmują swoje miejsca na prawo i lewo od sekcji kierunkowej w kolejności numerów sekcji.

265. Linia harcowników.

Linii harcowników używa się do marszu pod skutecznym ogniem piechoty, do zwiadów i szarży (ryc. 104).

Ryc. 104.

Pluton można rozsypać w linię harcowników z każdego szyku zwartego lub luźnego. Na komendę "Pluton harcownikami ("odstęp x kroków) (chód) - marsz" dowódca sekcji kierunkowej rozsypuje swoją sekcję w linię harcowników, posuwając się w odległości 10 kroków za dowódcą plutonu lub w nakazanym kierunku. Dowódcy innych sekcji natychmiast rozsypują swoje jednostki w linię harcowników, prowadząc najkrótszą drogą na prawo i na lewo od sekcji kierunkowej, zgodnie z § 264. Dowódcy sekcji jadą w odległości trzech kroków przed swoimi sekcjami.

Pluton w linii harcowników zajmuje front szerokości 120 - 150 kroków.

Na komendę "Pluton pojedynczo w tył (w lewo) - (w prawo) - marsz" jeźdźcy wykonywają zwrot - w lewo w tył, w prawo lub w lewo.

266. Natarcie i szarża.

Gdy pluton dojdzie do miejsca, skąd ma wykonać natarcie, dowódca plutonu daje komendę "Pluton do natarcia - (chód) - marsz"; jeźdźcy ruszają chodem nakazanym, mając lance na udo i szable do boju.

Zbliżając się na odległość około 200 metrów do przeciwnika dowódca plutonu daje komendę "Pluton - marsz-marsz"; na tę komendę jeźdźcy biorąc lance do boju z okrzykiem "hura" rzucają się cwałem na przeciwnika.

Pluton może szarżować ruszając z miejsca w każdym szyku zwartym lub luźnym.

Głównymi czynnikami powodzenia są impet i siła uderzenia.

W zamęcie wywołanym przez zderzenie powodzenie szarży zależy od jeźdźców najodważniejszych i najsprawniej władających bronią i koniem.

Powinni się oni skupiać po kilku lub kilkunastu, aby grupami zwalczać nieprzyjaciela.

Jeźdźcy godzą przede wszystkim w dowódców przeciwnika, rąbiąc i kłując.

267. Spieszanie (zwykle) plutonu.

Spieszanie plutonu odbywa się z zachowaniem samodzielności sekcji w myśl § 250.

Spieszyć pluton można ze wszystkich szyków, przed spieszaniem jednak każda sekcja formuje kolumnę trójkami.

Dowódca plutonu wyznacza miejsce dla koniowodów i wydaje dowódcy koniowodów rozkazy dotyczące dalszego ich zachowania się.

Koniowodami plutonu dowodzi zastępca dowódcy plutonu.

Każdy szeregowiec kawalerii powinien być wyćwiczony jako koniowód w prowadzeniu dwóch koni we wszystkich chodach i w różnorodnym terenie.

Koniowodzi są bardzo ruchliwi i mogą się poruszać we wszystkich chodach.

Spieszanie wykonywa się z miejsca i w marszu na komendę "Pluton do walki pieszo - z koni".

Dowódca plutonu oddaje swojego konia luzakowi (numer pierwszy drugiego szeregu drugiej sekcji), który na zapowiedź komendy do spieszania podjeżdża z prawej strony do dowódcy plutonu.

Goniec dowódcy plutonu oddaje swojego konia luzakowi dowódcy plutonu.

Zasadniczo spieszeni jeźdźcy wykonują zbiórkę w kolumnie dwójkami za dowódcą plutonu, w kolejności numerów sekcji. Goniec zajmuje miejsce przy dowódcy plutonu.

268. Spieszanie pełne plutonu.

Spieszanie pełne wykonuje się tylko w miejscu, na komendę "Pluton do walki pieszo wszyscy - z koni".

W tym wypadku pozostaje na sekcję jeden koniowód, wskutek czego koniowodzi są unieruchomieni a w dogodnych warunkach mogą się poruszać wyłącznie stępem.

Zbiórkę po spieszeniu wykonuje się w myśl § 267.

269. Obowiązki dowódcy koniowodów.

Na zapowiedź komendy do spieszenia, zastępca dowódcy plutonu podjeżdża do dowódcy plutonu dla otrzymania rozkazów dotyczących stanowiska i ewentualnych poruszeń koniowodów.

Gdy pluton działa samodzielnie, zastępca dowódcy plutonu powinien być zorientowany w ogólnym położeniu i utrzymywać łączność z dowódcą plutonu. Powinien być gotów do zorganizowania zaopatrzenia w amunicję oraz przesunięcia koniowodów bliżej walczących pieszo. Gdy pluton działa w składzie szwadronu, zastępca dowódcy plutonu melduje się dowódcy koniowodów całego szwadronu dla otrzymania rozkazów, po czym natychmiast powraca do swojego oddziału.

Przestrzega umiejętnego rozmieszczenia koniowodów w terenie, wykorzystując wszelkie zasłony, zakrycia i zagłębienia, każe karmić i poić konie w odpowiednim czasie oraz sprawdza stan podkucia.

Powinien przedsięwziąć środki zapobiegawcze przeciw obserwacji lotniczej i zaskoczeniu gazowemu oraz ze strony broni pancerniej.

We wszystkich okolicznościach powinien się kierować zasadą, że zachowanie w dobrym stanie koni plutonu, za które jest odpowiedzialny, jest niezbędnym warunkiem istnienia oddziału.

270. Poruszenia koniowodów.

Przy poruszeniach koniowodów należy zawsze rozpoczynać marsz stępem, przechodząc stopniowo do wyższych chodów.

Podczas marszu pod ogniem pieszo lub nawiązywania styczności z nieprzyjacielem należy wykorzystać wszelkie sprzyjające okoliczności w granicach bezpieczeństwa koni, dla przesunięcia koniowodów bliżej spieszonego plutonu.

Gdy pluton działa samodzielnie, wówczas wszelkie zmiany stanowisk koniowodzi wykonywają na rozkaz dowódcy plutonu lub z inicjatywy zastępcy dowódcy plutonu; gdy pluton działa w składzie szwadronu - zawsze na rozkaz dowódcy koniowodów całego szwadronu.

Jeśli koniowodzi muszą zmienić swoje stanowiska, zastępca dowódcy plutonu prowadzi ich kierując się następującymi zasadami.

Stając na czele swego oddziału rozpoczyna marsz, powiększając stopniowo chody.

Dla przebycia terenu pod ogniem nieprzyjaciela, zastępca dowódcy plutonu wykonywa marsz od jednej zasłony do drugiej, rozluźnując koniowodów sekcjami, miejsca najbardziej zagrożone przebywa małymi grupkami, jednocześnie lub kolejno, zależnie od rodzaju ognia przeciwnika.

Gdy trzeba prowadzić koniowodów do plutonu spieszonego, kieruje konie każdej sekcji do właściwej jednostki spieszonej.

271. Wsiadanie na koń.

Do wsiadania na koń przy spieszeniu zwykłym dowódca plutonu każe podprowadzić koniowodów do plutonu spieszonego, prowadząc w razie potrzeby jednocześnie spieszonych jeźdźców do koni.

Wsiadanie na koń odbywa się w miarę możliwości za zakryciem lub zasłoną.

Na komendę "Pluton - do koni" spieszeni jeźdźcy rozładują ręczny karabin maszynowy i zabezpieczają karabinki, zakładają broń przez plecy i idą szybkim krokiem do swoich koni.

Na komendę "Pluton (do wsiadania) - na koń" - pluton wsiada na koń.

Szwadron.

272. Skład szwadronu.

Szwadron składa się z:

- dowódcy,
- pocztu dowódcy szwadronu,
- 3 - 4 plutonów,
- drużyny dowódcy szwadronu.

273. Poczty dowódcy szwadronu.

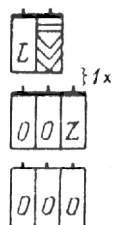
Zadaniem poczty jest:

1. utrzymanie łączności między dowódcą szwadronu a jego podwładnymi i przełożonymi,
2. obserwacja naziemna i powietrzna.

W warunkach bojowych, podczas musztry i ćwiczeń bojowych poczty składa się z:

- trębacza,
- 6 obserwatorów, w tym 1 pisarz,
- luzaka dowódcy szwadronu.

Dowódcą poczty jest trębacz, znaczkowym jeden z obserwatorów. Poczty w kolumnie trójkami (ryc. 105).

Ryc. 105.

Jeśli okoliczności wymagają, dowódca szwadronu może wzmocnić swój poczty szeregowcami z plutonów.

We wszystkich szykach poczty dowódcy należy uważać za oddzielną sekcję.

W szykach zwartych i luźnych poczet dowódcy zajmuje miejsce za dowódcą szwadronu, przechodząc zależnie od okoliczności w szyk luźny.

Dowódca szwadronu może odesłać poczet do szwadronu; wówczas zajmuje on miejsce w linii plutonów i szyku rozwiniętym na prawym skrzydle, a w kolumnie na czele szwadronu.

Poczet spiesza się w myśl § 250, przy czym trębacz oddaje konia koniowodowi pierwszego szeregu, znaczkowy zaś zasadniczo pozostaje przy dowódcy koniowodów jako goniec konny.

274. Zasady prowadzenia szwadronu.

Szwadron wykonuje wszelkie poruszenia na komendy, znaki w połączeniu z gwizdem, sygnały, kierunek i chód konia dowódcy szwadronu oraz zależnie od okoliczności na rozkazy przesyłane przez gońców.

Najczęściej plutony będą naśladować ruch i szyk jednostki kierunkowej.

Przed daniem każdej komendy (rozkazu) i znaku lub dla zwrócenia uwagi dowódców plutonów dowódca szwadronu daje znak lub sygnał "Uwaga"; znak ten powtarzają dowódcy plutonów.

Aby komenda była zrozumiała, dowódca wskazuje ręką (szablą) kierunek ruchu i stawia swego konia w tym kierunku.

Jeżeli dowódca szwadronu chce chwilowo opuścić swe miejsce, aby się móc swobodnie poruszać, wówczas daje znak odłączenia oraz wskazuje kierunek, po czym może zająć miejsce, które uważa za stosowne. Kierunek marszu szwadronu zapewnia dowódca plutonu kierunkowego.

Podczas wszystkich poruszeń szwadronu plutony oznacza się numerami od prawego skrzydła lub czoła albo nazwiskami ich dowódców.

Dowódcy plutonów prowadzą swoje jednostki podług zasad wskazanych dla plutonu.

Przy wszelkich poruszeniach nakazanych przez dowódcę szwadronu, dowódcy plutonów wykonywają odpowiedni do nakazanego ruchu znak, zwracają swe konie we wskazanym kierunku i jadą nakazanym chodem. Głosem dają komendę jedynie w tych wypadkach, kiedy kurz, mgła, zmrok lub podobne przyczyny nie pozwalają oddziałom rozróżnić ich znaków, nie podnosząc przy tym głosu więcej niż to jest potrzebne, aby pluton ich usłyszał. Zwracają baczną uwagę na zachowanie równomierności chodu i na utrzymanie przepisowych odległości i odstępów.

Za szwadronem porusza się wachmistrz szef. W czasie poruszeń nie jest on związany ze swoim miejscem, natomiast powinien pomagać dowódcom plutonów w przestrzeganiu wykonywania poruszeń przez szeregowców.

Podoficer sanitarny i weterynaryjny zajmują miejsca we wszystkich szykach za szwadronem.

275. Szyki zwarte.

- Zbiórka.

- Linia plutonów trójkami

- Kolumna trójkami.

- Kolumna dwójkami.

- Kolumna po jednym.
- Kolumna plutonów rozwiniętych.
- Szyk rozwinięty.

276. Zbiórka.

Zasadniczo zbiórkę szwadronu wykonuje się w linii plutonów trójkami w zwykłej kolejności plutonów.

Dowódca drugiego plutonu staje w odległości 20 kroków za dowódcą szwadronu, pierwszy pluton w prawo od drugiego pluton trzeci i czwarty w lewo od drugiego.

Poczet dowódcy szwadronu, jeśli nie jest za dowódcą, zajmuje miejsce w odstępie 4 kroków na prawo od plutonu prawoskrzydłowego.

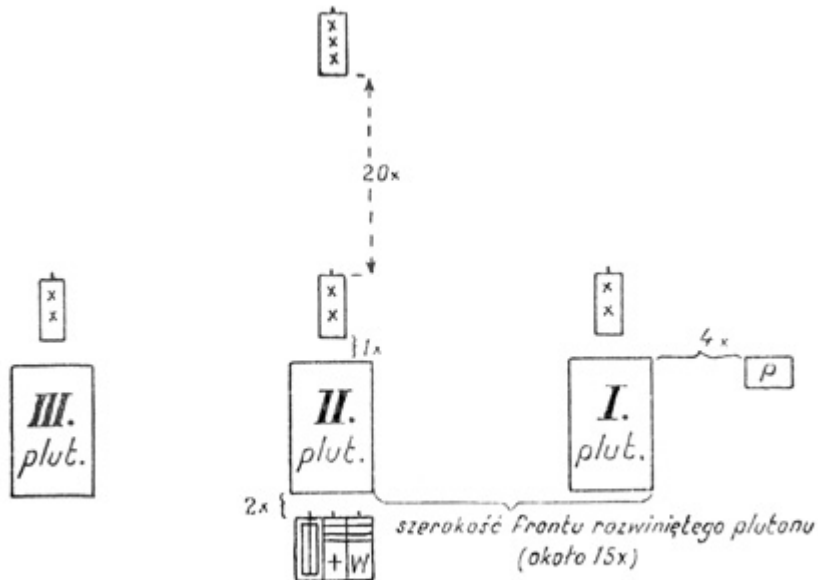
Wachmistrz szef oraz podoficer sanitarny i weterynaryjny zajmują miejsca w odległości dwóch kroków za plutonem kierunkowym.

Na komendę "Szwadron (chód) - zbiórka" dowódca każdego plutonu prowadzi swój pluton w kolumnie trójkami najkrótszą drogą kłusem lub chodem nakazanym na miejsce, które ma zająć w szyku.

Jeżeli dowódca szwadronu chce wykonać zbiórkę w innym szyku, zaznacza to w komendzie.

277. Linia plutonów trójkami.

Linii plutonów trójkami używa się do zbiórki i marszu w terenie poprzeryzanym. Plutony w kolumnach trójkami stają na jednej wysokości w odstępach równych szerokości frontu rozwiniętego plutonu, licząc od prawego skrzydła jednego plutonu do prawego skrzydła następnego plutonu (ryc. 106).

Ryc. 106.

Poczet dowódcy, jeśli nie jest za dowódcą, staje w odstępnie 4 kroków od plutonu prawoskrzydłowego. Wachmistrz szef oraz podoficer sanitarny i weterynaryjny zajmują miejsca w odległości dwóch kroków za plutonem kierunkowym.

Linie plutonów trójkami formuje się z każdego szyku na komendę "Szwadron linia plutonów trójkami - (chód) - marsz" lub na odpowiedni znak.

Szykiem ścięsnionym nazywa się szyk linii plutonów trójkami, gdy odstęp między plutonami wynosi 6 kroków.

Szwadron przechodzi w szyk ścięsniony na komendę "Szwadron linia plutonów trójkami - szyk ścięsniony (chód) - marsz".

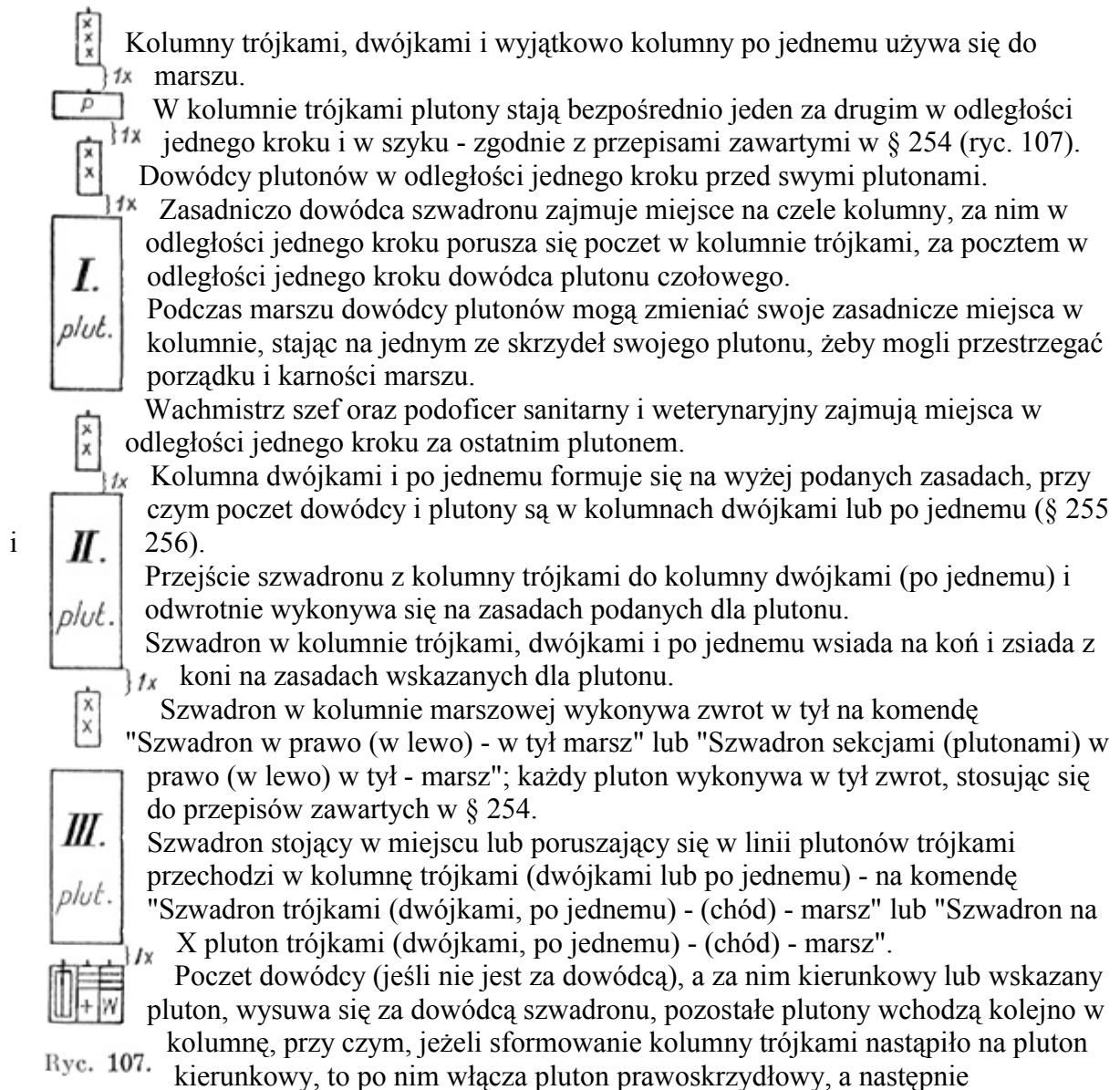
Dowódca drugiego plutonu porusza się w odległości 20 kroków za dowódcą szwadronu, który utrzymuje kierunek. Inni dowódcy plutonów maszerują na wysokości dowódcy drugiego plutonu.

Linia plutonów trójkami zmienia kierunek na znak dowódcy szwadronu lub po wskazaniu nowego punktu kierunkowego.

Dowódca drugiego plutonu posuwa się w ślad za dowódcą szwadronu lub w kierunku nakazanym. Dowódcy pozostałych plutonów zwiększają lub zmniejszają tempo chodu stosownie do zajmowanego miejsca i prowadzą swoje jednostki najkrótszą drogą w nowym kierunku, stosując się do drugiego plutonu i nie starając się przy tym o utrzymanie normalnych odstępów, które biorą przy zakończeniu ruchu.

Szwadron wykonuje zwrot w tył na komendę "Szwadron plutonami w prawo (w lewo) w tył - marsz" lub na odpowiedni znak; każdy pluton wykonuje zwrot w tył, stosując się do przepisów zawartych w § 254.

Szwadron będący w linii plutonów trójkami wsiada na koń i zsiada z koni na zasadach wskazanych dla plutonu.

278. Kolumna trójkami, dwójkami i po jednym.

Ryc. 107.

Szwadron z linii plutonów trójkami może przejść w kolumnę trójkami w bok na komendę "Szwadron plutonami w prawo (w lewo) - marsz". Plutony wykonywają zwrot pod kątem 90°.

Kolumna trójkami może się rozwinąć w linię plutonów trójkami w każdym kierunku.

Dowódca szwadronu zwraca, jeśli zachodzi potrzeba, czoło kolumny w nowym kierunku, po czym daje komendę "Szwadron linia plutonów trójkami (chód) - marsz".

Dowódca szwadronu wysuwa się naprzód na 20 kroków z miejsca kłusem, a w marszu chodem o jeden stopień wyższym, po czym przechodzi w chód poprzedni.

Poczet dowódcy, jeśli ma pozostać przy szwadronie, przesuwa się w prawo z miejsca kłusem, w marszu chodem o jeden stopień wyższym lub nakazany dla zajęcia swojego miejsca na prawym skrzydle szwadronu.

Dowódca plutonu czołowego posuwa się za dowódcą szwadronu lub w nakazany kierunku z miejsca stępem, a w marszu chodem poprzednim.

Dowódcy następnych plutonów prowadzą swoje jednostki w kolumnach trójkami z miejsca kłusem, a w marszu chodem o jeden stopień wyższym lub nakazany na swoje miejsca, przy czym pluton stojący za czołowym na prawo, a trzeci na lewo od czołowego. Po dojściu na swoje miejsca plutony przechodzą w chód dowódcy szwadronu.

Szwadron z kolumny trójkami może przejść w linię plutonów trójkami w bok na komendę "Szwadron plutonami w prawo (w lewo) - marsz". Plutony zmieniają jednocześnie kierunek w stronę nakazaną.

279. Kolumna plutonów rozwiniętych.

Kolumny plutonów rozwiniętych używa się do przeglądów i defilad.

Ustawienie szwadronu - patrz ryc. 108.

Kolumna plutonów rozwiniętych zmienia kierunek na znak dowódcy szwadronu lub po wskazaniu nowego punktu kierunkowego bądź na komendę "Szwadron w prawo (w lewo) (w tył) - marsz". Szwadron wykonywa zwrot w tył na komendę "Szwadron plutonami w prawo (w lewo) w tył - marsz" lub na odpowiedni znak; wtedy każdy pluton wykonuje zwrot w tył, stosując się przepisów zawartych w § 258.

Szwadron stojący w miejscu lub poruszający się w linii plutonów trójkami przechodzi w kolumnę plutonów rozwiniętych na komendę "Szwadron kolumna plutonów rozwiniętych (chód) - marsz", lub "Szwadron na X pluton kolumna plutonów rozwiniętych - (chód) - marsz".
 Poczet dowódcy, jeśli nie jest za dowódcą, a za nim drugi lub wskazany pluton, przechodząc z kolumny trójkami w szyk rozwinięty, wysuwa się za szwadronem zgodnie z § 260.
 Pozostałe plutony wchodzą kolejno w kolumnę po uprzednim sformowaniu szyku rozwiniętego plutonu (ryc. 109).

Dowódcy plutonów biorą przepisowe odległości między plutonami (ryc. 108).
 Szwadron z linii plutonów trójkami może przejść w kolumnę plutonów rozwiniętych w bok na komendę dowódcy szwadronu "Szwadron w plutonach sekcjami w prawo (w lewo) - marsz". Plutony wykonywają zwrot sekcjami zgodnie z § 260.
 Kolumna plutonów rozwiniętych może przejść w linię plutonów trójkami w każdym kierunku.
 Wykonanie jest podobne do przejścia z kolumny trójkami w linię plutonów trójkami, przy czym każdy pluton natychmiast wyciąga się w kolumnę trójkami (§ 278) (ryc. 110).
 Przejście z kolumny trójkami, dwójkami i po jednym w kolumnę plutonów rozwiniętych wykonuje się na komendę "Szwadron kolumna plutonów rozwiniętych (chód) - marsz".
 Dowódca marszu szwadronu, a za nim poczet maszerują naprzód z miejsca stępem, w chodem poprzednim.
 Pluton czołowy przechodzi z kolumny w szyk rozwinięty, posuwając się za poczem lub w nakazanym kierunku z miejsca stępem, a w marszu chodem poprzednim.
 Pozostałe plutony przechodzą z kolumny w szyk rozwinięty, po czym dochodzą na przepisową odległość do plutonu poprzedzającego z miejsca klusem, a w marszu chodem o jeden stopień wyższym lub nakazanym.
 Przejście z kolumny plutonów rozwiniętych w kolumnę trójkami (dwójkami lub po jednym) wykonywa się na komendę "Szwadron trójkami (dwójkami, po jednym) - (chód) - marsz".
 Plutony kolejno wyciągają się w kolumnę trójkami, biorąc przepisowe odległości między plutonami.

Ryc. 108.

Szwadron w kolumnie plutonów rozwiniętych wsiada na koń i zsiada z koni na zasadach wskazanych dla plutonu, przy czym jednak dowódca szwadronu i poczet wysuwają się naprzód na odległość 12 kroków, a zastępcy dowódców plutonów i gońcy w plutonach pierwszym i drugim wyjeżdżają na lewe skrzydła swoich plutonów, natomiast dowódcy plutonów drugiego i trzeciego wyjeżdżają na prawe skrzydło swoich plutonów.

280. Szyk rozwinięty.

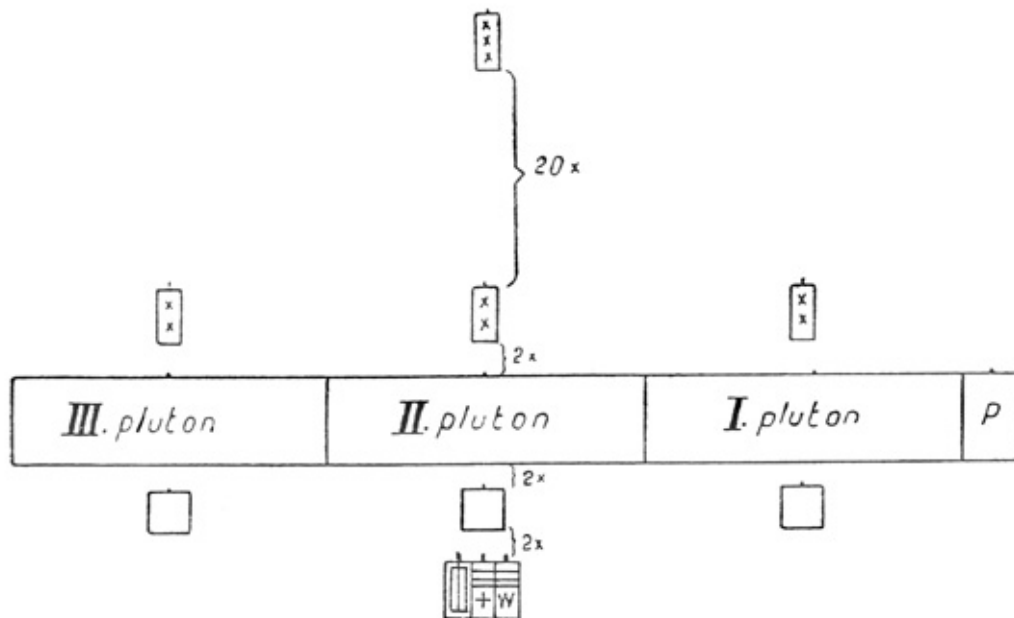
Szyk rozwinięty jest normalnym szykiem szwadronu do przeglądów.

Można go też używać w innych okolicznościach, np. do ukrycia oddziału za zasłoną, do szarży konnej.

W tym szyku plutony rozwinięte stają jeden obok drugiego bez odstępów, równając na drugi pluton.

Dowódca szwadronu staje w odległości 20 kroków przed dowódcą drugiego plutonu.

Poczet dowódcy, jeśli nie jest za dowódcą szwadronu, zajmuje miejsce na prawym skrzydle szwadronu bez odstępu.

Ryc. 111.

Wachmistrz szef oraz podoficer sanitarny i weterynaryjny stają w odległości 2 kroków za środkiem plutonu kierunkowego (ryc. 111).

Na komendę "Szwadron, w plutonach do trzech - odlicz" plutony odliczają zgodnie z zasadami wskazanymi dla plutonu w § 257.

Szwadron w szyku rozwiniętym wsiada na koń i zsiada z koni zgodnie z zasadami wskazanymi dla plutonu (§ 257).

281. Marsz i zmiana kierunku w szyku rozwiniętym.

W marszu w szyku rozwiniętym dowódcy plutonów pierwszego i trzeciego zachowują odstęp i odległość, stosując się do dowódcy drugiego plutonu (kierunkowego).

Jeżeli przed kilku jeźdźcami któregoś z plutonów znajdzie się przeszkoda, to ją przebywają lub wymijają, pozostając chwilowo za frontem, po czym wracają na swoje miejsca chodem o jeden stopień wyższym. Jeśli w marszu spotyka się większą ilość przeszkód, dowódca szwadronu każe przejść szwadronowi w linię plutonów trójkami.

Szwadron poruszający się w szyku rozwiniętym może zmienić kierunek, nie przechodząc do innego szyku, tylko pod nieznacznym kątem na znak dowódcy szwadronu lub po wskazaniu nowego punktu kierunkowego.

Podczas wykonywania takiej zmiany kierunku dowódcy plutonów muszą zachowywać przepisowe odstępy między sobą, regulować również tempo swojego chodu, stosując się do plutonu kierunkowego w ten sposób, żeby utrzymać równanie szwadronu.

Jeżeli szwadron w szyku rozwiniętym musi zmienić kierunek marszu pod dużym kątem dowódca szwadronu każe przejść w linię plutonów trójkami.

Po wykonaniu zmiany kierunku ponownie formuje szyk rozwinięty.

Jeżeli szwadron w szyku rozwiniętym musi wykonać zwrot w tył, dowódca szwadronu daje komendę "Szwadron plutonami w prawo (w lewo) - w tył - marsz".

Każdy pluton i poczet dowódcy wykonują zwrot w tył, stosując się do przepisów zawartych w § 258.

Przy końcu zwrotu dowódca szwadronu wskazuje nowy kierunek.

Dowódca szwadronu z poczem, jeśli nie jest w szeregu, najkrótszą drogą przejeżdża na czoło szwadronu.

Jeśli poczet stoi w szeregu, wykonywa zwrot jak pluton.

282. Przejście z szyku rozwiniętego w linię plutonów trójkami i w kolumnę.

Szwadron stojący w miejscu lub poruszający się w szyku rozwiniętym przechodzi w linię plutonów trójkami na komendę "Szwadron linia plutonów trójkami (chód) - marsz".

Dowódca szwadronu i dowódcy plutonów ruszają z miejsca stępem, a w marszu chodem poprzednim lub nakazany; każdy pluton przechodzi w kolumnę trójkami zgodnie z przepisami zawartymi w § 259.

Szwadron stojący w miejscu lub poruszający się w szyku rozwiniętym przechodzi w kolumnę trójkami (dwójkami, po jednym) na komendę "Szwadron trójkami (dwójkami, po jednym) - (chód) - marsz" lub "Szwadron na X pluton trójkami (dwójkami, po jednym) - (chód) - marsz".

Jeśli za dowódcą jest drugi (kierunkowy) lub wskazany pluton, poczet dowódcy wysuwa się za dowódcą szwadronu, a pozostałe plutony wchodzi kolejno w kolumnę. Każdy pluton przechodzi z początku w kolumnę trójkami (dwójkami, po jednym), następnie zajmuje swoje miejsce w kolumnie.

Szwadron z szyku rozwiniętego może przejść w kolumnę trójkami w bok na komendę "Szwadron sekcjami w prawo (w lewo) - marsz". Plutony wykonywają zwrot sekcjami zgodnie z § 259.

Szwadron stojący w miejscu lub poruszający się w szyku rozwiniętym przechodzi w kolumnę plutonów rozwiniętych na komendę "Szwadron kolumna plutonów rozwiniętych (chód) - marsz" lub "Szwadron na X pluton kolumna plutonów rozwiniętych (chód) - marsz".

Wykonanie takie same jak przejście z szyku rozwiniętego w kolumnę trójkami.

Dowódcy plutonów biorą przepisowe odległości między plutonami. Szwadron z szyku rozwiniętego może przejść w kolumnę plutonów rozwiniętych w bok na komendę "Szwadron plutonami w prawo (w lewo) - (chód) - marsz"; plutony wykonują zmiany kierunku zgodnie z § 258.

283. Przejście z linii plutonów trójkami lub kolumny w szyk rozwinięty.

Szwadron stojący w miejscu lub poruszający się w linii plutonów trójkami przechodzi w szyk rozwinięty na komendę "Szwadron rozwinięty (chód) - marsz" lub na odpowiedni znak.

Dowódca szwadronu z miejsca wysuwa się naprzód na dwie długości konia, a w marszu jedzie chodem poprzednim.

Każdy pluton rozwija się z miejsca klusem, a w marszu chodem o jeden stopień wyższym lub nakazany stosownie do zasad podanych w § 260.

Plutony ustawiają się jeden obok drugiego bez odstępów.

Szwadron w kolumnie trójkami może przejść w szyk rozwinięty w każdym kierunku.

Przed rozwinięciem dowódca szwadronu zwraca, jeżeli zachodzi potrzeba, czoło kolumny w nowym kierunku po czym daje znak lub komendę "Szwadron rozwinięty (chód) - marsz".

Dowódca szwadronu wysuwa się naprzód na 20 kroków z miejsca klusem, a w marszu chodem o jeden stopień wyższym, po czym przechodzi w stęp lub w chód poprzedni.

Poczet dowódcy, jeśli ma pozostać przy szwadronie, przesuwa się w prawo z miejsca klusem, a w marszu chodem o jeden stopień wyższym lub nakazany, dla zajęcia swojego miejsca na prawym skrzydle szwadronu.

Dowódca plutonu czołowego posuwa się za dowódcą szwadronu lub w nakazany kierunku z miejsca stępem, a w marszu chodem poprzednim i rozwija swój pluton.

Dowódcy następnych plutonów prowadzą swoje jednostki w kolumnach z miejsca klusem, a w marszu chodem o jeden stopień wyższym lub nakazany na swoje miejsca, po czym je rozwijają i przechodzą w chód dowódcy szwadronu. W nowym szyku pluton stojący za czołowym rozwija się w prawo od niego, a trzeci w lewo.

Szwadron z kolumny trójkami może przejść w szyk rozwinięty w bok na komendę "Szwadron sekcjami w prawo (w lewo) - marsz".

Plutony wykonują zwrot sekcjami zgodnie z § 260 łącząc następnie do drugiego plutonu.

Przejście z kolumny plutonów rozwiniętych w szyk rozwinięty wykonywa się tak samo jak przejście z kolumny trójkami w szyk rozwinięty.

Szwadron z kolumny plutonów rozwiniętych może przejść w szyk rozwinięty w bok na komendę "Szwadron plutonami w prawo (w lewo) - (chód) - marsz". Plutony wykonywają zmianę kierunku zgodnie z § 258.

284. Równanie.

Żeby wyrównać szwadron będący w linii plutonów trójkami lub w szyku rozwiniętym, dowódca szwadronu ustawia dowódcę drugiego (kierunkowego) plutonu w odpowiednim kierunku, po czym wyrównują się według niego dowódcy innych plutonów.

Na komendę "Szwadron - równaj" plutony podchodzą do swych dowódców i wyrównują się zgodnie z przepisami zawartymi w § 257.

Dowódca szwadronu sprawdza równanie i krycie.

Na komendę "Szwadron - baczność" jeźdźcy przybierają postawę zasadniczą.

285. Szyki luźne.

- Kolumna plutonów.
- Linia plutonów.
- Szyk w wypadku napadu lotniczego.

286. Ogólne zasady poruszeń w szykach luźnych.

Zasady poruszeń w szykach luźnych oraz ich użycie przepisane dla plutonu stosują się również do szwadronu (§ 262).

We wszystkich szykach luźnych szwadronu plutony mogą być w szykach zwartych lub luźnych zależnie od okoliczności.

Poczet posuwa się za dowódcą szwadronu w schodach w prawo w odległości i odstępie 6 kroków.

Przechodząc w linię harcowników poczet rozsypuje się zawsze w prawo w ten sposób, żeby szeregowiec lewoskrzydłowy poruszał się w odległości i odstępie 6 kroków za dowódcą szwadronu.

Jeżeli odstępy i odległości nie były podane w komendzie, wówczas należy przybierać między dowódcami plutonów 150 kroków odległości i 150 kroków odstępu.

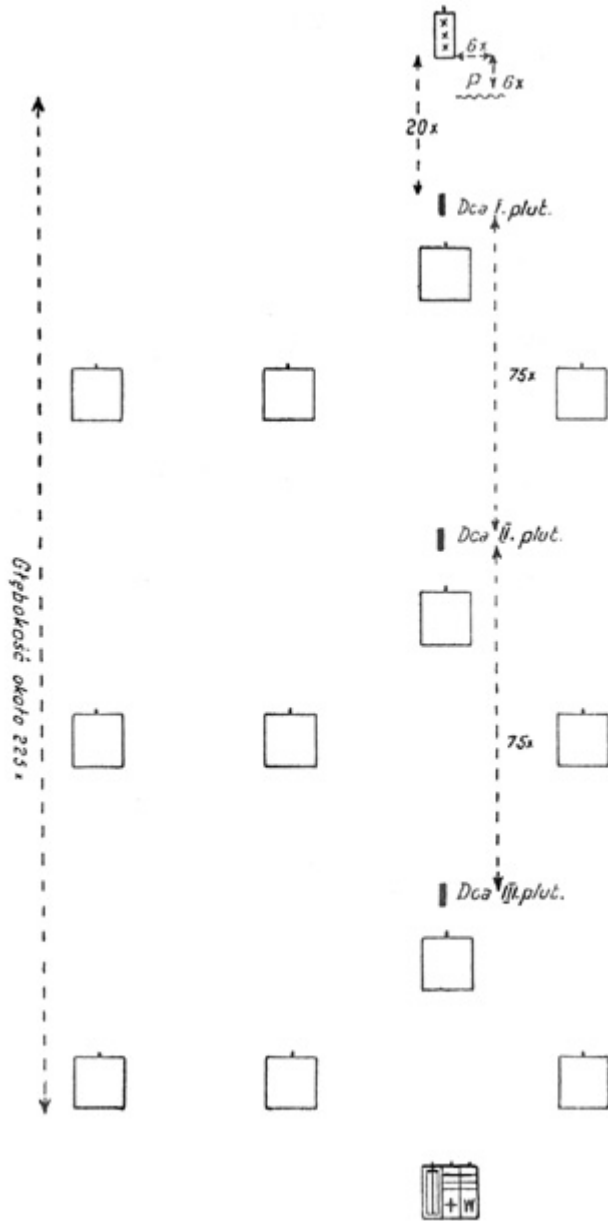
Szerokość i głębokość frontu szwadronu w szykach luźnych może wynosić do 500 kroków (400 metrów).

Przejście z szyku rozwiniętego lub linii plutonów trójkami w kolumnę plutonów oraz z kolumny marszowej i plutonów rozwiniętych w linię plutonów wykonywa się zgodnie z §§ 278, 279 i 282.

Gdy dowódca szwadronu prowadzi osobiście szwadron, dowódca plutonu kierunkowego porusza się za nim w odległości 20 kroków.

287. Kolumna plutonów.

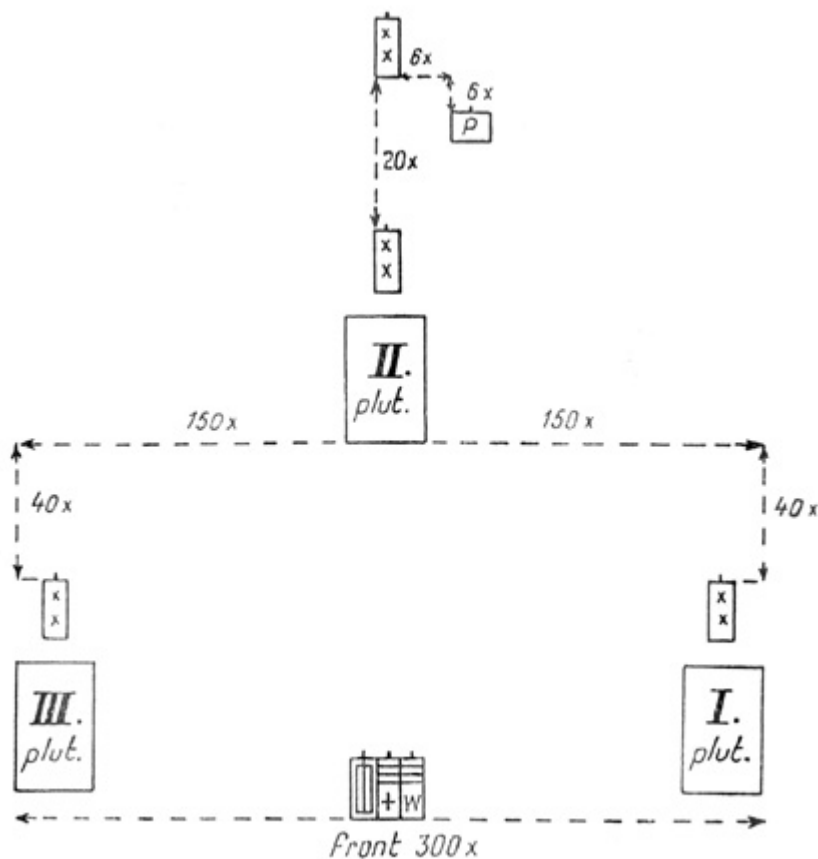
Na komendę "Szwadron kolumna plutonów (szyk) odległość x kroków (chód) - marsz" pluton kierunkowy lub wskazany posuwa się za dowódcą szwadronu lub we wskazanym kierunku, przybierając nakazany szyk i chód. Pozostałe plutony zajmują kolejno swe miejsca w kolumnie, biorąc nakazaną odległość, szyk i chód lub stosują się przez naśladowanie do chodu i szyku plutonu kierunkowego (ryc. 112).

Ryc. 112.

288. Linia plutonów.

Na komendę "Szwadron linia plutonów (szyk) odstęp x kroków (chód) - marsz" pluton kierunkowy lub wskazany posuwa się za dowódcą szwadronu lub we wskazanym kierunku, wysuwając się naprzód przed inne plutony na odległość około 40 kroków (ryc. 113). Dowódca szwadronu wskazuje dowódcy plutonu kierunkowego szyk, chód i w miarę potrzeby przedmiot natarcia lub przedmiot w terenie do osiągnięcia. Pozostałe plutony odchodzą w prawo i w lewo na wskazany odstęp i przybierają nakazany szyk lub naśladują szyk i chód plutonu kierunkowego.

Ryc. 113.

Jeśli po rozwinięciu w linię plutonów dowódca szwadronu wskazuje plutonowi kierunkowemu inny szyk i chód, pozostałe plutony przez naśladowanie stosują się do szyku i chodu plutonu kierunkowego.

Podczas poruszeń w linii plutonów odstęp i odległości można zmieniać na komendę " x kroków odstęp" (odległość).

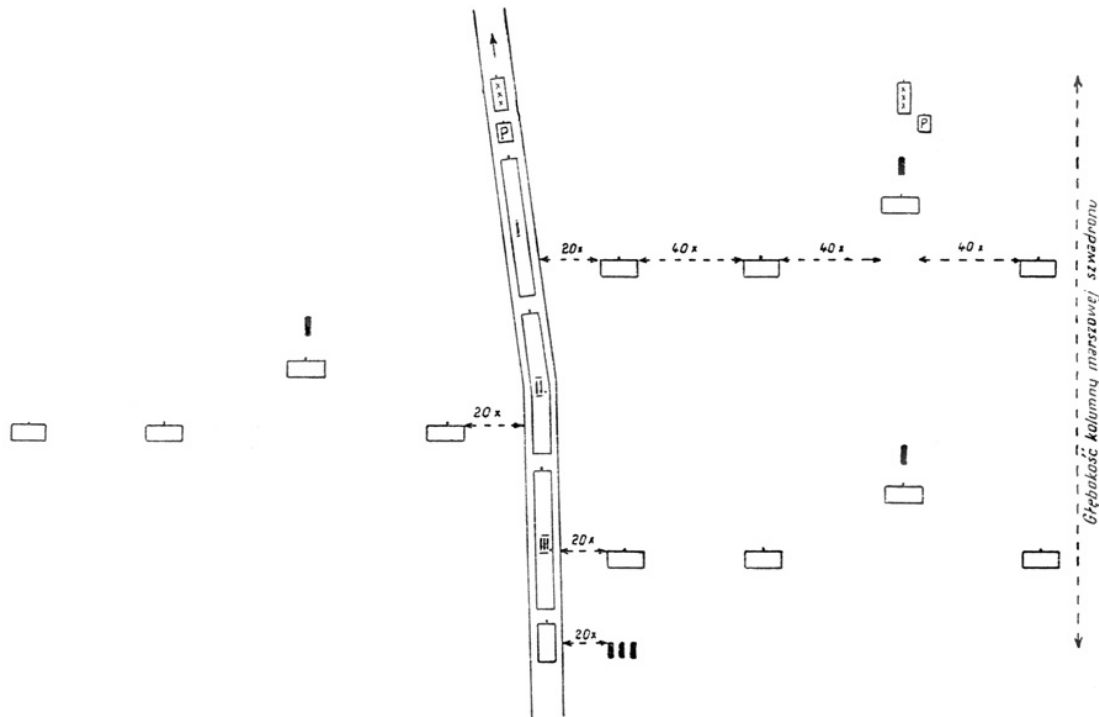
Na tę komendę plutony biorą nowe odstęp i odległości, stosując się jeden do drugiego, a przede wszystkim do plutonu kierunkowego.

Poza tym szwadron może przez odpowiednie podanie odstępów i odległości przybrać taki szyk, jakiego wymaga położenie i teren.

Szwadron powinien być tak wyszkolony, żeby mógł przejść w linię plutonów i do różnych ugrupowań z każdego szyku i aby był zdolny poruszać się w tych szykach we wszystkich chodach i w różnorodnym terenie, przebywając przestrzeń po kilka kilometrów.

289. Szyk w wypadku napadu lotniczego.

Szwadron poruszający się w kolumnie marszowej lub w innym szyku zwartym w razie napadu lotniczego na komendę lub sygnał na trąbce "Lotnik" formuje szyk wskazany na ryc. 114.

Ryc. 114.

Zasadniczo plutony nieparzyste odchodzą na prawo od drogi marszu, plutony zaś parzyste na lewo.

Plutony przybierają szyk linii sekcji, sekcje w kolumnach trójkami, odstępy między sekcjami 40 kroków.

Dowódca szwadronu z poczem maszeruje przed plutonem kierunkowym.

Zasadniczo głębokość ugrupowania szwadronu w tym szyku nie powinna przekraczać głębokości kolumny marszowej szwadronu.

Jeżeli teren po jednej stronie jest niemożliwy do marszu, wszystkie plutony i poczet rozsypują się po przeciwnej stronie drogi.

290. Natarcie i szarża.

Szwadron naciera bronią białą we wszystkich szykach (w szyku luźnym i w szyku zwartym).

Dowódca szwadronu daje komendę "Szwadron do natarcia (chód) - marsz" i wskazuje szwadronowi kierunek; plutony poruszają się chodem nakazanym biorąc lance na udo i szable do boju (§ 266).

Natarcie należy prowadzić tak, żeby zachować siły koni do szarży.

Dowódca szwadronu daje komendę "Szwadron - marsz-marsz" w odległości około 200 metrów od nieprzyjaciela, osiągając zarazem najwyższy impet w spotkaniu.

Gdy szarżę wykonuje się w szyku zwartym, dowódcy plutonów i poczet dowódcy, zwiększając chód, wysuwają się na wysokość dowódcy szwadronu, a dowódca 2 plutonu staje w prawo od dowódcy szwadronu.

Jeźdźcy stosują się do przepisów zawartych w § 266.

291. Spieszanie szwadronu.

Szwadron spieszą się do walki według zasad podanych dla plutonu.

Spieszanie szwadronu odbywa się z zachowaniem samodzielności plutonów.

Spieszyć szwadron można ze wszystkich szyków.

Dowódca szwadronu oddaje swojego konia do pocztu luzakowi, który podjeżdża z prawej strony do dowódcy szwadronu.

Dowódca szwadronu może zarządzić pozostawienie przy sobie ze swojego pocztu jednego lub kilku gońców konnych oraz do dyspozycji dowódcy koniowodów kilku gońców z plutonów.

Dowódca pocztu spiesza poczet, wyznaczając stosownie do rozkazu gońców konnych.

Wachmistrz szef oraz podoficer weterynaryjny pozostają przy koniowodach.

Podoficer sanitarny zasadniczo spiesza się, oddając swego konia jednemu z koniowodów z najbliższego plutonu.

Szwadron spieszony wykonuje zbiórkę w linii plutonów dwójkami.

Wsiadanie na koń odbywa się zgodnie z § 271.

292. Obowiązki dowódcy koniowodów.

Zasady podane w §§ 269 i 270 odnoszą się także do szwadronu.

Koniowodzi muszą być nieustannie szkoleni w poruszaniu się we wszystkich chodach.

Koniowodami szwadronu dowodzi wyznaczony oficer, który przed spieszeniem melduje się u dowódcy szwadronu dla otrzymania rozkazów.

Zastępcą dowódcy koniowodów jest wachmistrz szef.

Gdy szwadron działa w składzie pułku, oficer - dowódca koniowodów szwadronu melduje się u dowódcy koniowodów całego pułku dla otrzymania rozkazów.

Dowódca koniowodów daje zarządzenia zastępcom dowódców plutonów dotyczące dogodnego rozmieszczenia w terenie oraz możliwych poruszeń koniowodów każdego plutonu.

W ramach otrzymanych rozkazów odpowiada za:

utrzymanie łączności z dowódcą szwadronu, zachowanie w dobrym stanie koni szwadronu oraz zaopatrzenie szwadronu w amunicję i żywność.

Podczas postojów koniowodów na miejscu oraz podczas poruszeń powinien przedsięwziąć środki zapobiegawcze przeciwko obserwacji lotniczej i zaskoczeniu ogniowemu lub przed napadem gazowym, a także ubezpieczyć się przed bronią pancerną nieprzyjaciela.